

Hvorfor hvisker man i kirken?

Rapport fra borgerhøring og
konference om fremtidens folkekirke

Indhold

Forord	3
Første del	
Læsevejledning.....	5
Borgernes idekatalog.....	7
<i>De fem temaer til høringen.....</i>	7
Tema: Kirken som hus.....	8
<i>Tema: Kirken som hus – Workshoplederens kommentarer.....</i>	9
Tema: Kirken, troen og det eksistentielle	11
<i>Tema: Kirken, troen og det eksistentielle – Workshoplederens kommentarer.....</i>	14
Tema: Kirken i praksis	15
<i>Tema: Kirken i praksis – Workshoplederens kommentarer.....</i>	17
Tema: Kirken i samfundet.....	18
<i>Tema: Kirken i samfundet – Workshoplederens kommentarer.....</i>	20
Tema: Præsten og vi andre.....	22
<i>Tema: Præsten og vi andre – workshoplederens kommentarer.....</i>	23
'Desuden mener jeg... '	25
Bilag 1: Program for borgerhøringen 6.september 2003	29
Bilag 2: Invitation til deltagerne	30
Bilag 3: Hvem er deltagerne og hvorfor har de meldt sig til?.....	33
Bilag 4: Deltagerliste.....	35
Bilag 5: Arbejdsgruppen og Teknologirådets projektgruppe	38
Anden del	
Indledning.....	39
Forord	39
Program for konferencen	40
Indlæggene på konferencen.....	41
Præsentation af borgernes idekatalog og høringens forløb.....	41
<i>Mette Seier Helms.....</i>	41
Kirken som hus	44
<i>Jørgen Kreiner-Møller.....</i>	44
<i>Niels Munk</i>	46
Kirken, troen og det eksistentielle.....	49
<i>Lis Mikkelsen.....</i>	49
<i>Inge Lise Pedersen.....</i>	51
<i>Referat.....</i>	53
Kirken i praksis.....	55
<i>Peter A. G. Nielsen</i>	55
<i>Jan Lindhardt.....</i>	56
<i>Referat.....</i>	57

Kirken i samfundet	58
<i>Simon Kangas Larsen.....</i>	<i>58</i>
<i>Karen Schousboe.....</i>	<i>59</i>
Præsten og vi andre	61
<i>Helene Dam.....</i>	<i>61</i>
<i>Gitte Lindermann.....</i>	<i>63</i>
<i>Referat.....</i>	<i>66</i>

Forord

Den senere tids debat om folkekirkens rolle og opgaver i et moderne samfund dannede baggrunden for, at Kirkeminister Tove Fergo i foråret 2003 bad Teknologirådet om at gennemføre en borgerhøring om fremtidens folkekirke. Høringen havde til formål at åbne debatten for kirkens medlemmer, skabe dialog mellem folkekirkens medlemmer og kirkens professionelle og for at afdække medlemmernes forventninger til kirken.

Der har været fem gennemgående temaer på borgerhøringen og konferencen:

- **Kirken som hus:** Rummet, bygninger, udsmykning, musik, kirken i landskabet m.v.
- **Kirken i praksis:** Den kirkelige praksis, gudstjenesten, ritualerne, hverdag og højtider.
- **Kirken, troen og det eksistentielle:** Den personlige tro og religionen i hverdagen, den religiøse søgen, ritualerne, inspiration fra andre religioner m.v.
- **Kirken i samfundet:** Kirken lokalt og i det større samfund, det kirkelige arbejde i bredere forstand – fællesskabet, sognet og menigheden.
- **Præsten og vi andre:** Præstens rolle og ansvar i forhold til menighedens, præstens opgaver og uddannelse, sjælesørger, synlighed m.v.

På Borgerhøringen den 6. september 2003 tog deltagerne udgangspunkt i et oplæg til debat om en række temaer under den fælles overskrift "Fremtidens folkekirke – udfordringer og udviklinger". Opgaven for deltagerne var at formulere og prioritere en række udfordringer (problemer og muligheder) og herefter at komme med ideer til, hvordan disse udfordringer kan håndteres.

Borgerhøringen resulterede i et idekatalog som blev præsenteret og kommenteret på en konference på Nationalmuseet i København den 15. september. Her deltog kirkens meningsdannere, ansatte fra sogne og stifter, folkevalgte medlemmer af menighedsråd, frivillige medarbejdere, embedsfolk, politikere, foreninger med kirkeligt formål, presse m.fl. Deltagerne på konferencen fik til opgave at modtage resultaterne og konklusionerne af borgerhøringen og aktivt forholde sig til dem. Konferencen havde til formål at bidrage til at resultaterne bliver en del af den offentlige debat om kirken og bliver båret ud i sogne og stifter til videre opfølgning.

Denne rapport samler op på "Fremtidens Folkekirke – udfordringer og udviklinger". Rapporten falder i to dele: *Første del* er "Borgernes idekatalog" fra Kerteminde. Her er resultaterne fra dagen samlet og samtlige kommentarer og indlæg registreret. Desuden er der optrykt bilag med deltagerlisten, en opsamling på hvem der deltog, etc. *Anden del* samler op på konferencen, og rummer de indlæg som blev præsenteret, samt referater af diskussionerne.

En arbejdsgruppe nedsat af Kirkeminister Tove Fergo har fulgt planlægningen af arbejdet og deltaget aktivt på forskellige tidspunkter.

Arbejdsgruppen bag Fremtidens Folkekirke:

Kirkeminister Tove Fergo

Thomas Kristensen, præst i Holmsland Klit og repræsentant for Præsteforeningen

Jan Lindhardt, biskop, Roskilde stift.

Kaj Bollmann, Kirkefondet

Søren Hermansen, præst ved Sorgenfri kirke

Henrik Gade Jensen, Kirkeministeriet

Poul Bo B. Sørensen, præst ved Skelgårdskirken, Kastrup

Per Ramsdal, præst ved Brorsons Kirke, København N

Peter Villadsen, arkitekt og repræsentant for Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer

Ida-Elisabeth Andersen, projektleder, Teknologirådet

Janus Sandsgaard, projektmedarbejder, Teknologirådet

Lars Klüver, sekretariatschef i Teknologirådet.

Ida-Elisabeth Andersen

projektleder

Teknologirådet, december 2003

Læsevejledning

Nærværende idekatalog indeholder resultaterne af borgernes arbejde med de fem temaer, der blev sat til debat på høringen i Kerteminde lørdag d. 6. september, 2003. Her følger en kort beskrivelse af den proces, der har ligget til grund for høringens afvikling og dermed en forklaring på den form, resultaterne foreligger i.

På borgerhøringen blev de deltagende borgere introduceret til workshoppen med oplæg fra ministeriets arbejdsgruppe og med en gennemgang af arbejdsprocessen af Teknologirådets proceskonsulenter. Efter introduktionen valgte deltagerne sig ind på et af de fem temaer, hvilket resulterede i følgende fordeling, workshopleder er anført:

- Kirken som hus – 12 deltagere, Poul Bo Sørensen, arbejdsgruppen
- Kirken, troen og det eksistentielle – 23 deltagere, Kaj Bollmann, arbejdsgruppen
- Kirken i praksis – 19 deltagere, Peter Villadsen, arbejdsgruppen
- Kirken i samfundet – 21 deltagere, Ulla Vincentsen, Teknologirådet
- Præsten og vi andre – 9 deltagere, Frederikke Winther, Teknologirådet

De 5 workshops rummede mellem 2 og 4 mindre grupper alt efter antallet af tilmeldte under det enkelte tema. For den overordnede planlægning og gennemførelse af hele borgerhøringen stod konsulent Mette Seier Helms med assistance fra Teknologirådets projektgruppe.

Deltagernes opgave i formiddagens workshop var at besvare følgende: "Hvilke udfordringer står folkekirken overfor for at sikre en udvikling, hvor den opleves som levende og vedkommende i samfundet og i menneskers liv?"

Deltagerne opstillede og prioriterede, hvad de fandt, var folkekirkens væsentligste udfordringer i forhold til det valgte tema. Antallet af udfordringer under de forskellige temaer kom til at variere alt efter antal deltagere i den pågældende workshop, hvilket også vil fremgå af de resultatlisterne. Midt på dagen blev udfordringerne præsenteret i plenum for alle deltagere, som, efter en kort omtale fra workshoplederne, skulle stemme på to foretrukne udfordringer under hvert af de fem temaer. Denne afstemning gav således en fornemmelse af workshopdeltagernes holdninger til de fem temaer generelt. Stemmeantallet er angivet efter hver udfordring på resultatlisterne.

Opgaven i eftermiddagens workshop lød: "Hvilke budskaber har I til folkekirken som svar på udfordringen?". Her skulle deltagerne udarbejde svar (budskaber) på de udfordringer, de selv havde formuleret, og herunder præcisere, hvad de ønsker bibeholdt, afskaffet eller iværksat og forandret, stadig under det samme tema som i formiddagens workshop og i de samme grupper.

Workshopresultaterne (udfordringer og budskaber) blev ophængt som vægavis og igen præsenteret og kommenteret under et plenummøde. Nogle grupper nåede at udarbejde budskaber til alle formiddagens udfordringer, andre kun til en enkelt. Der er således flere udfordringer end budskaber i idekataloget. Men mange af formuleringerne vil alligevel afsløre hvilke budskaber, udfordringen lægger op til, ligesom grupperne ofte kom til at diskutere løsninger før problemstillinger i arbejdet med at finde udfordringernes færdige ordlyd. Hver af de deltagende workshopledere har nuanceret workshopresultaterne med egne indtryk fra forløbet efter hvert tema.

Udover i diskussion i grupperne, blev hver borger også opfordret til at udtrykke sin personlige mening om folkekirkens fremtid på et ark papir, som skulle puttes i 'postkassen', inden de tog hjem. Bagerst i idekataloget findes en liste over de i alt 73 bidrag fra borgerne.

Det er bevidst, at materialet fremstår så rå og ubearbejdet som muligt. Borgernes udsagn er gengivet, som de blev formuleret, og der er ikke klippet i materialet. Det er væsentligt at katalogets læsere selv kan forholde sig til høringens resultater og dermed selv drage konklusioner vedrørende borgernes arbejde med og tanker om folkekirkens fremtid. I denne forbindelse er det relevant kort at rette opmærksomheden mod, hvor vidt forskellige forudsætninger og kompetencer, der ligger bag henholdsvis borgernes og kirkefolks deltagelse i debatten. Lad det hermed være en opfordring til, at ordene læses med 'borgerbriller', inden de overvejes og kommenteres med kirkelig kompetence.

Rapporten rummer som bilag en deltagerliste, en deltagerstatistik og en kortfattet analyse af deltagernes baggrund og motivation for at være med i høringen. Desuden er der en fortegnelse over aktører fra Teknologirådet og fra ministeriets arbejdsgruppe. Endelig er borgerinvitationen fra Kirkeministeriet og Teknologirådet indsat.

Vi opfordrer alle til at læse idekataloget i sin helhed. Oplægsholderne bør dog især koncentrere sig om resultaterne indenfor det tema, som vedkommende skal præsentere og kommentere.

God læselyst.

Borgernes idekatalog

De fem temaer til høringen

Ministeriets arbejdsgruppe havde på forhånd fastlagt fem temaer, ét til hver workshop. De fem workshops arbejdede parallelt med at definere, formulere og begrunde udfordringer for fremtidens folkekirke: Hvad er interessant og vigtigt for kirken at forholde sig til i forhold til de givne temaer?

Temaerne:

- **Kirken som hus:** Rummet, bygninger udsmykning, musik, kirken i landskabet m.v.
- **Kirken i praksis:** Den kirkelige praksis, gudstjenesten, ritualerne, hverdag og højtider.
- **Kirken, troen og det eksistentielle:** Den personlige tro og religionen i hverdagen, den religiøse søgen, ritualerne, inspiration fra andre religioner m.v.
- **Kirken i samfundet:** Kirken lokalt og i det større samfund, det kirkelige arbejde i bredere forstand, fællesskabet, sognet, menigheden.
- **Præsten og vi andre:** Præstens rolle og ansvar i forhold til menighedens, præstens opgaver og uddannelse, sjælesørger, synlighed m.v.

Som inspiration havde borgerne haft mulighed for at orienteret sig i en høringsavis i form af et særnummer af Kjerteminde Avis. Avisen rummer en række aktuelle artikler om folkekirken som institution og om borgernes forhold til kirken.

Tema: Kirken som hus

– workshopleder: Poul Bo B. Sørensen

1. udfordring: Hvordan bliver kirkerummet vedkommende for alle? (gr.1)	31 stemmer i plenum
2. udfordring: Hvordan bliver musik og tekst fælleseje? (gr.1)	38 stemmer i plenum
3. udfordring: Hvordan skal åbningstiderne være? (gr.2)	50 stemmer i plenum
4. udfordring: Hvordan får vi mere kultur i huset? (gr.2)	23 stemmer i plenum

1. udfordring: Hvordan bliver kirkerummet vedkommende for alle?

Begrundelse: - Rummet kræver, at man kan oversætte symbolsproget
 - Rummet er statisk
 - Rummet er autoritært jvf. prædikestolens placering

Budskab:

Nye ideer: - Udstillinger
 - Varier gudstjenesten
 - Varier rummet
 - Varier placeringen af inventar
 - Anvend lys og blomster
 - Evt. tænde lys (også udenfor gudstjenesten)

2. udfordring: Hvordan bliver musik og tekst fælleseje?

Begrundelse: - Hele menigheden vil føle samhørighed

Budskab:

Bibeholdes: - Salmesang og orgelmusik
 - Forskellige instrumenter
 Nye ideer: - Tekstanlæg a la karaoke, så alle kan synge med og dermed fokusere på handlingen
 - Temagudstjenester for specielle grupper (børn, unge, ældre)
 - Særlige emner, eks: ny salmebog, gospelkor
 - Forskellige musikgenrer
 - Korsangere skal kunne ses, skaber kontakt
 - Mulighed for indlæring af nye salmer

3. udfordring: Hvordan skal åbningstiderne være?

Begrundelse: - Vi vil ikke komme til en lukket dør
 - Vi ønsker kirken mere tilgængelig (også for handicappede)

Budskab:

Bibeholdes: - Minimum de nuværende åbningstider
 Afskaffes: - Låst dør, fordi kirken skal være et åbent hus
 Nye ideer: - Døgnåben

- Åben fra morgenringning til aftenringning
- Elektronisk adgang (dvs. bruge sygesikringsbevis)
- Overvågning
- Dørvagt
- Handicapvenlig
- Gratis adgang

4. udfordring: Hvordan får vi mere kultur i huset?

- Begrundelse:
- En kirke er bar
 - Det skal være rart at komme i kirken (herunder musik)
 - Man skal føle sig velkommen

Budskab:

- Bibeholdes:
- Gratis koncerter
 - Kirkekor
- Afskaffes:
- Nogle af salmerne (der skal ikke kun være ukendte salmer)
- Nye ideer:
- Mere fleksibilitet m.h.t. musikvalg/genre (både ved koncerter og kirkelige handlinger)
 - Flere koncerter
 - Indgangs/udgangsmusik (gerne verdslig)
 - Menigheden er med til at vælge salmerne
 - Synliggør kirkekolet
 - Kunststillinger

Tema: Kirken som hus – Workshoplederens kommentarer

Når huset er vores, skal det også være vores hus

12 deltagere arbejdede under temaet 'kirken som hus'. De blev fordelt i to grupper med hver seks personer. De elleve personer var ikke vant til at komme i kirken. En kirkesanger skilte sig ud. Det betød, at hun ofte havde særstandpunkter i forhold til gruppen. Det gjorde hende ikke noget, da hun var glad for at snakke. Uenigheden kredsede generelt om forskellen mellem at være en del af kirken og det at stå udenfor. Det ser altså forskelligt ud indefra og udefra. Før man kan stille krav, skal man selv gøre en indsats for at være med. Der blev arbejdet flittigt i grupperne. Diskussionen om tro og trosliv var den væsentligste interesse for denne gruppe.

Udfordring 1: Hvordan bliver kirkerummet vedkommende for alle?

Gruppen grundede over, hvorfor at man sænker stemmen eller hvisker, når man kommer ind i en kirke. Ønsket er at kirkerummet er gennemskueligt. Mange symboler i middelalderkirker er uforståelige. Præsten kunne forklare dem som en del af sin prædiken. Kirkerummet er også for stift, når kirkebænkene står på deres vante plads og prædikestolen hævet over folket. Budskabet til kirken er, at rummet skal gøres forståeligt og kunne tages i anvendelse af enhver. Lystænding kan alle være med til, og blomsterdekorationer gør kirken mere tilgængelig. Siddepladserne skal kunne opstilles anderledes, og rummet skal også kunne bære forskelligartede udstillinger. Jeg gætter på, at dette skyldes fornemmelsen af, at "vores virkelighed" dermed får plads i kirken.

Udfordring 2: Hvordan bliver musik og tekst fælles eje?

Synge vil man gerne. Sangen er den del af en gudstjeneste, hvor menigheden kommer til orde. At det element i gudstjenesten også er fremmed er stødende. Det er altså ikke blot problemet, at man ikke kan få lov til at synge, men at fællesskabelementet fordufter. Budskabet er at tage højde for det. Musikken skal ikke alene være på orgel. Sangen skal ikke alene være traditionelle salmer. En løsning kan være, at man reducerer antallet af salmer og synger den/de, man ikke kan flere gange. Og så skal koret ikke gemme sig væk. Det skal være synligt.

Udfordring 3: Hvordan skal åbningstiden være?

Af udfordringerne under dette tema lagde deltagerne mest vægt på dette. Vi vil ikke komme til en lukket dør! Enkelt men klar besked om, at man vil kunne besøge sin kirke, helst nat og dag. Gruppen giver med forslag til gennemførelse til kende, at man erkender vanskelighederne ved udfordringens gennemførelse.

Udfordring 4: Hvordan får vi mere kultur i kirken?

Kirken skal afspejle "rarhed". Gruppen var klar over, at der er forskel på, hvad man opfatter som rart. Nogle synes at stilrene rum er sagen, mens andre gerne ser udsmykning. Budskaberne koncentrerede sig modsat udfordringen mest om den musiske del. Når man foreslår nogle af salmerne parkeret, menes, at man ikke udelukkende vil synge ukendte salmer. Som den anden gruppe giver også denne udtryk for, at der skal være forbindelse mellem virkeligheden inden for og uden for kirken. Det er det, der menes med fleksibilitet og verdslig musik som indgangs- og udgangsmusik ved gudstjenester og kirkelige handlinger. Verdslig musik må her tolkes som ikke-klassisk musik. Ønsket om kirkekorets synlighed må betyde, at ved at de komme ned fra det høje eller skjulte mindskes noget af den fjernhed, gruppen oplever. Man skal lægge mærke til sammenhængen mellem ønsket om at præsten taler i øjenhøjde og koret synger i øjenhøjde.

Poul Bo B. Sørensen

Tema: Kirken, troen og det eksistentielle

– workshopleder: Kaj Bollmann

1. udfordring: kirken skal formidle i et forståeligt og nærværende sprog i relation til nutidsmenneskets problemstillinger (gr.1)	Ikke præsenteret i plenum
2. udfordring: Reformation af folkekirken (gr.1)	Ikke præsenteret i plenum
3. udfordring: Hvordan formidler folkekirken sin rummelighed? (gr.2)	19 stemmer i plenum
4. udfordring: Skal folkekirken have en ny reform, som passer til nutidens livsopfattelser? (gr.3)	42 stemmer i plenum
5. udfordring: Hvordan formidler kirken den kristne tro til befolkningen, så den tiltrækkes af troens værdier, og det bliver legalt at drøfte religiøse emner åbent overalt? (gr.4)	Ikke præsenteret i plenum
6. udfordring: Hvordan kan kirken blive mere åben og tolerant overfor alt andet end den etablerede trosopfattelse? (gr.4)	10 stemmer i plenum
7. udfordring: At formidle det kristne budskab på en forståelig og vedkommende måde (gr.3)	Ikke præsenteret i plenum
8. udfordring: Formidling i et forståeligt og nærværende sprog i relation til nutidsmenneskets problemer, så det bliver legalt at drøfte religiøse emner åbent (gr.3)	37 stemmer i plenum
9. udfordring: At præsentere troens identitet (gr.2)	23 stemmer i plenum

1. udfordring: kirken skal formidle i et forståeligt og nærværende sprog i relation til nutidsmenneskets problemstillinger

Budskab:

- Bibeholdes:
- Troen på Kristus som menneskehedens broder, fører og leder
 - Den medmenneskelige og medfølende holdning, mange præster har
- Afskaffes:
- Dåb og nadver som betingelser for evigt liv
 - Stive, indgroede vanemæssige bøn- og tilbedelsesformer og ritualer
 - Den augsburgske trosbekendelse på grund af fortabelsen

2. udfordring: Reformation af folkekirken

Budskab:

- Bibeholdes:
- Præsten
 - Søndagsgudstjenesten
 - Bibelen
 - Salmerne
 - Kirkens varetægtelse af dåb, bryllup og begravelser
 - Kirken som eksistentielt mødeforum for tro og undren
 - Kristus som en rollemodel
 - De 10 bud
 - Jesus' lære om kærlighed, tilgivelse og fred
 - Troen på Gud som alles kærlige fader/moder

Afskaffes: Nye Ideer	- Dogmerne: Jesus' død på korset som Guds mening - Jomfrufødslen - Treenigheden - Evig fortabelse - Kødets opstandelse - Skabelsesberetningen - Favne alle trosretninger i folkekirken - Reinkarnation og karma - Formidling i overensstemmelse med nutidsmenneskets problemer og behov - Kirken som kulturformidler - Præsternes uddannelse, som bør forbedres mht. formidling og kommunikation - Præsten skal være synlig i samfundet, færdes blandt folk og i forskellige miljøer
3. udfordring: Hvordan formidler folkekirken sin rummelighed?	
Budskaber:	Begrundelse: Måske tænker det enkelte folkekirkemedlem kirken snævrere end den er. Bibeholdes: - Evangeliet og den lutherske tale - Den nuværende form - Præstens kompetence Afskaffes: - Tidspunktet for højmessen kl. 10 Nye Ideer: - Præsten skal uddannes/efteruddannes bedre, set i lyset af vores større viden om blandt andet psykologi og filosofi - Mere dialog med anderledes tænkende (f.eks. reinkarnation) - Kirkelige handlinger afholdes "almindelige" forsamlingssteder
4. udfordring: Skal folkekirken have en ny reform, som passer til nutidens livsopfattelser?	
Budskab:	Begrundelse: Kirken i dag er for uvedkommende og passer ikke til nutidens mennesker. Bibeholdes: - Troen på Gud - Vigtigheden af næstekærlighed - Kirkebygningerne - Medmenneskelige værdier - Præsten som sjæle-sørger Afskaffes: - Envejskommunikationen - Dommedags-/Helvedesforestillinger Nye ideer: - Dialog kirkegængere imellem, mellem præst og menighed, med andre re-

	ligioner, diskussion om troens indhold - Mere aktiv deltagelse: Nye sang- og musikformer, dialog og debat, drama/teater - Invitation: konkret opfordring til folk om at komme - Synliggørelse af præsten som sjælesørger - Følelsen af at være velkommen, at der bliver hilst
5. udfordring: Hvordan formidler kirken den kristne tro til befolkningen, så den tiltrækkes af troens værdier, og det bliver legalt at drøfte religiøse emner åbent overalt?	
	Begrundelse: Kirken når ikke befolkningen i dag, og dens viden om de kristne idealer, som vores civilisation bygger på, er alt for ringe. Der er behov for udbredelse af de kristne idealer.
Budskaber:	Bibeholdes: - Religiøse debatter om det kristne værdigrundlag i menighedshusene- Bibellæsning med menigheden Nye ideer: - Kristendomsundervisning i skolerne bør styrkes/genindføres, da det er grundlaget for vores europæiske kultur- Kirken må ikke være så selvhøjtidelig- Præsterne bør være mere levende og nutidige
6. udfordring: Hvordan kan kirken blive mere åben og tolerant overfor alt andet end den etablerede trosopfattelse?	
	Begrundelse: Hvis et menneske søger kirken med eksistentielle problemer, som ikke harmonerer med den gældende tro, mødes det ofte med en afvisende holdning.
Budskaber:	Bibeholdes: - Hvor der er åbenhed og tolerance at bibeholde, skal den understøttes og udbygges Nye ideer: - Kirken bliver et forum for debat om og med andre trosretninger, fordi det er en nødvendighed til erkendelse af vores ståsted og til at finde fælles værdier, vi kan mødes om- At kirken også holder koncerter med børn for at åbne kirken for børnene, og musik er en naturlig indgangsvinkel for børn
7. udfordring: At formidle det kristne budskab på en forståelig og vedkommende måde	
	Begrundelse: Vi mener, det er vigtigt for at skabe engagement i kirken.
8. udfordring: Formidling i et forståeligt og nærværende sprog i relation til nutidsmenneskets problemer, så det bliver legalt at drøfte religiøse emner åbent	
	Begrundelse: kirken når ikke befolkningen, som mangler viden om kristne idealer.

9. udfordring: At præsentere troens identitet

Stikord: Tro/tvivl

Tema: Kirken, troen og det eksistentielle – Workshoplederens kommentarer**Dialog frem for monolog**

– Det var en af de markante formuleringer, der blev gentaget adskillige gange med tilslutning i de 4 arbejdsgrupper i workshoppen om “kirken, troen og det eksistentielle” på borgerhøringen. Præster taler ikke med folk, men til folk. Og kommunikationen af budskabet er helt ude af trit med nutidsmennesker. Præsten kan måske godt lytte, men han – og man sagde næste konsekvent han om præsten, selvom det efterhånden lige så tit er en hun – hører ikke rigtig efter, for når han svarer, svarer han i et helt andet sprog og ud fra en helt anden virkelighed.

Kritikken var skarp blandt de i alt 23 tilmeldte under dette tema, som dermed var en af topscorene. En enkelt gruppe gjorde dog opmærksom på, at de flestes forestillinger ikke nødvendigvis svarer til virkeligheden i kirken. Deltagerne i workshoppen var betydelig yngre end gennemsnittet af befolkningen. Der var kun få i pensionsalderen. De yngre generationers optagethed af religiøsitet er stor, skal man dømme ud fra workshopdeltagerne, men fortroligheden med folkekirke kristendom er til gengæld begrænset.

Skal kirken være evangelisk-luthersk?

At folkekirken har et defineret – evangelisk luthersk – bekendelsesgrundlag kom som en overraskelse for flere, og at det skulle være noget positivt havde mange svært ved at forstå. Dogmer er noget temmelig negativt, og en enkelt af de 4 grupper lavede et total-raid på stort set samtlige de dogmatiske forestillinger i kristendommen fra jomfrufødsel og treenighedslære til helvede, fortabelse og dommedag. Jesus, næstekærlighedsbudet og de 10 bud var, hvad der var tilbage, og så i øvrigt ønsket om inddragelse af elementer fra andre religiøse sammenhænge, tolerance, dialog og åbenhed. En ny reform af kirkens budskab blev det kaldt. Så langt som til reformation ville gruppen ikke gå, men den overskrift havde dog alligevel sneget sig ind på gruppens afsluttende planche.

Tvivlen hører med

Denne radikale formulering var naturligvis guf for den tilstedeværende presse. Derfor gled det måske lidt i baggrunden, at de tre andre grupper nok gerne ville skubbe i retning af større dialog, mere samtale i kirken og generelt højere til loftet, men samtidig lød der også røster i retning af profilering af kirkens indhold – ikke som dogmer og løftede pegefingre, men som udspil til samtale. Og som det blev sagt fra en af grupperne med stor tilslutning fra de øvrige: en af de vigtigste forskelle på kristendommen og andre religioner (læs: nok ikke mindst islam) er, at tvivlen hører sammen med troen i kristendommen. Vi er ikke så skråsikre.

Dumpekarakter i kommunikation – hvad er det, vi skal tro?

Det store samlende tema i gruppen var dog kirkens – og her blev det understreget, at det ikke blot handler om præsternes – manglende evne til at kommunikere, hvad det er, man gerne vil have nutidsmennesker til at tro på. Det gjaldt både substansen, hvor sommerens debat om tro blev set som et eksempel på mangel på evne til at give videre, hvad tro egentlig er, og det gjaldt formerne, hvor manglen på brug af nutidige udtryks- og kommunikationsformer (internettet) og præsternes manglende pædagogiske og kommunikative uddannelse blev fremhævet igen og igen.

Kaj Bollmann

Tema: Kirken i praksis

– workshopleder: Peter Villadsen

1. udfordring: "Velkommen" (gr.1)	11 stemmer i plenum
2. udfordring: Fornyelse af sprog og salmer samt ritualer (gr.1)	29 stemmer i plenum
3. udfordring: Afbureaukratisering – strukturændring (gr.1)	14 stemmer i plenum
4. udfordring: Kirken skal markedsføre sit koncept noget bedre (gr.2)	4. og 5. udfordring fik tilsammen 33 stemmer i plenum
5. udfordring: Lev op til ordene: "Lad de små børn komme til mig" (gr.2)	4. og 5. udfordring fik tilsammen 33 stemmer i plenum
6. udfordring: At inddrage brugerne i større grad i kirkens handlinger så tidligt i livet som muligt (gr.3)	26 stemmer i plenum
7. Udfordring: Fornyelse af ritualer – sprog og salmer (gr.4)	Ikke præsenteret i plenum
8. udfordring: At formidle budskabet på en mere nutidig/tidssvarende måde (gr.3)	44 stemmer i plenum
9. udfordring: At tilpasse form og indhold af praksis til brugernes individuelle behov (gr.3)	21 stemmer i plenum

1. udfordring: "Velkommen"

Begrundelse: Der skal være plads til alle

Stikord: - Respekt

2. udfordring: Fornyelse af sprog og salmer samt ritualer

Stikord: - Sproget
- Gudstjenesten (længden, flyt rammer)
- Bredt kendskab til kirken

3. udfordring: Afbureaukratisering – strukturændring

Budskab (1., 2. og 3. udfordring):

Bibeholdes: - Alle skal kunne få udbytte af gudstjenesten
- Ind- og udgangsbøn bibeholdes, for at ryste kirkegængerne sammen

Afskaffes: - Traditionel prædiken (for lang og uforståelig for nye, små kirkegængere)
- Degnen

Nye ideer: - Kunne holde mini-prædiken for små kirkegængere, som så "går" og derefter holdes den længere prædiken på "forståeligt" sprog
- Præsten byder velkommen i døren. Det kunne udligne kløften mellem menig og præst
- Menigheden beder selv bønner for at deltage

- Bønner opdateres eller/og ændres fra gang til gang
- Der laves folder over dagens gudstjenestes gang
- Leve spændende artikler i lokalavisen omkring prædikens tema den efterfølgende søndag
- Opfordring til diskussion af dagens tema efter gudstjenesten.

4. udfordring: Kirken skal markedsføre sit koncept noget bedre

Begrundelse: Det vil skabe engagement og større forståelse

5. udfordring: Lev op til ordene: "Lad de små børn komme til mig"

Begrundelse: De færreste kirker har et område til børn, der jo kan blive "fremtidens klientel".

Budskab (4. og 5. udfordring):

- Bibeholdes:
- Salmerne
 - Kirken som bygning
 - Altergangen
 - Bønnen
 - Skal bibeholdes fordi det er ryggraden

- Afskaffes:
- Den civile registrering af nyfødte hos præsten
 - Udgangsbønnen

- Nye ideer:
- Barnedåb bør adskilles fra gudstjenesten
 - Kirken skal ud til folk, f.eks. "Open by night", byfester etc.
 - Gospelkor
 - Børnerum / plads til børn medbragt til gudstjeneste
 - Den civile registrering af nyfødte skal ske til Folkeregistret
 - Udgangsbønnen bør udskiftes med en opløftende sang

6. udfordring: At inddrage brugerne i større grad i kirkens handlinger så tidligt i livet som muligt

Budskab:

- Bibeholdes og afskaffes:
- Der er p.t. så lidt brugerinddragelse, at der ikke er "noget" at beholde eller afskaffe

- Ny ideer:
- Gæstetalere
 - Debat/dialog
 - Mulighed for brugeren at udtrykke sig via udstilling, optræden: digt, sang/musik, skuespil m.v.
 - Bruger tilrettelægger gudstjenester – fx skoleklasser, plejehjem m.v.

7. Udfordring: Fornyelse af ritualer – sprog og salmer

Budskab:

- Bibeholdes:
- Ritualer (vielsen, dåben, konfirmation og begravelse)

	- Salmerne - Højtiderne
Afskaffes:	- Den juridiske del, ved eks. vielse, fødselsanmeldelser - Det højtravende og det at præsten taler ned til folk og kun om det negative. - Enevældet (præsten bestemmer og lytter ikke til folks ønsker)
Nye ideer:	- Ritualer fornyes i sproget - Salmerne i en ny og kortere udgave, samt et lavere toneleje, så alle kan synge med. - Lad menige medlemmer læse bibelteksterne - Glæden ved Guds ord, afspejle lys og glæde i livet - Åben for personlige ønsker ved eks. begravelser - Tidssvarende sprog i trodsbekendelsen
8. udfordring: At formidle budskabet på en mere nutidig/tidssvarende måde	
9. udfordring: At tilpasse form og indhold af praksis til brugernes individuelle behov	
	Begrundelse: Liturgien er måske for stiv og bør ændres/afskaffes?

Tema: Kirken i praksis – Workshoplederens kommentarer

Jeg opfatter borgerhøringen som et "tøbrud" for mange deltagere, hvor man fik mulighed for at sætte ord på tanker, formulere udfordringer, spørgsmål og svar til nogle af livets store spørgsmål. Og samtidig kunne man tilkendegive sin hovedrysten over folkekirkens manglende evne for kommunikation af indhold – i bred forstand!, give frit løb – og stille spørgsmål – til kirkekompleksiteten og afmagten for demokratiseringen af den inertistruktur, som står i skærende kontrast til folkekirkens livgivende budskab! Kort sagt, sætte "alt" til debat!

Jeg mener kommunikationstemaet og det gensidige møde med mulighed for at sætte ord på, gav et forløb og et inspirationsløft – som nogle vil sige – at man blev "høj" af i fællesskabet omkring den grundlæggende værdidebat. Selve borgerhøringens form var stimulerende for denne proces, hvor processen i sig selv nok var afgørende – også for resultaterne! Så ros til Mette og Teknologirådet!

Jeg var workshopleder for en repræsentativ meget blandet gruppe såvel aldersmæssigt, som baggrundsmæssigt, der gik til sagen med en utrolig positiv og åben vinkel på opgaven!

Nyt motto og målsætning: FOLKEKIRKEN fremmer forståelsen...

Peter Villadsen

Tema: Kirken i samfundet

– workshopleder: Ulla Holm Vincentsen

1. udfordring: Kirken skal være tidssvarende, på linje med holdninger i samfundet og må gerne blande sig i samfundsdebatten (gr.1)	13 stemmer i plenum
2. udfordring: Kirken skal være fornyende og fleksibel, en åben kirke både fysisk og psykisk (gr.1)	15 stemmer i plenum
3. udfordring: Kirken bør bidrage til det daglige og lokale fællesskab (gr.2)	18 stemmer i plenum
4. udfordring: Kirken skal blive mere rummelig, og præsterne skal møde befolkningen, hvor vi er, med den forskellighed vi har (gr.3)	23 stemmer i plenum
5. udfordring: At bringe budskabet om næstekærlighed til børn og unge (gr.4)	25 stemmer i plenum
6. udfordring: Kirken bør formidle mere viden om sig selv (gr.2)	19 stemmer i plenum
7. udfordring: En større debat om adskillelsen af kirke og stat (gr.4)	34 stemmer i plenum

1. udfordring: Kirken skal være tidssvarende, på linje med holdninger i samfundet og må gerne blande sig i samfundsdebatten

2. udfordring: Kirken skal være fornyende og fleksibel, en åben kirke både fysisk og psykisk

Begrundelse: Kirken er ikke nok åben, og ritualerne trænger til fornyelse.

Budskab (1. og 2. udfordring):

Bibeholdes:

- Natkirke, fordi det er et stemningsfyldt åndehul, vi er mere åndelige og tankefulde om aftenen
- Præster med kreativitet til fortolkning af Biblen, fordi budskabet har modtagere
- Præster opsøger syge og døende
- Dåb, konfirmation, bryllup, begravelse

Afskaffes:

- Bøn for kongehuset, fordi folk har forskellige holdninger til kongehuset, og vi er alle ens for Gud
- Vielsesritualet "til døden jer skiller", fordi 50% bliver skilt
- Stivheden overfor folks valg af sange til egne ceremonier, fordi visse sange betyder meget for den enkelte
- Kirkekaffen, fordi den kan udvides og få større udbredelse med temaer

Nye Ideer:

- Natkirke udbredes, fordi aftengudstjeneste skaber ro og tid til fordybelse
- Åbne døre altid i kirken fordi det skaber tankerum for alle, alle kan nyde kirkerummet
- At homoseksuelle har mulighed for kirkelig vielse, fordi kærlighedsbudskabet omfatter alle
- Flere forskelligartede gudstjenester, f.eks. teater, fordi det når flere målgrupper
- Lysholdere til folks egne lys, som de kan tænde, når de har lyst, fordi lyset er et kristent symbol, som en bøn
- Møde med andre religioner, fordi det skaber mindre fordomsfuldhed og

	større forståelse - Nyt vielsesritual "ære og agte hinanden" – på trods af skilsmisse, fordi samfundsudviklingen er ændret
3. udfordring: Kirken bør bidrage til det daglige og lokale fællesskab	
	Begrundelse: Kirken er ikke en naturlig del af folks netværk, vi mangler nærvær, netværk, nærhed og savner større socialt engagement fra kirkens side.
Budskab:	Bibeholdes: - Ritualer som dåb, konfirmation, bryllup og begravelse - Gudstjenesten - Morgen- og Aftensang - Kirkekaffe og andre arrangementer i kirken, der styrker det lokale fællesskab - Kirkebladet Afskaffes: - Den juridisk del af vielsen - Fødselsregistreringen, fordi derved fjernes noget automatik i systemet Nye Ideer: - Stillegudstjenester, fordi det giver tid og rum til meditation - Kor morgen- og aftensang - Gudstjenester på andre dage og tidspunkter, f.eks. aftengudstjenester - Opfølgning på dagens prædiken med diskussion af diverse emner - Specialgudstjeneste med mulighed for lægmandsoplæg - "Det almindelige præstedømme" - Større fleksibilitet i kirkerummet, f.eks. med gruppeborde eller andet - Brug af kirken i forbindelse med andre gøremål - Menighedsbørnehaver, evt. med historiefortælling - Vidensudveksling, foredrag og oplæg om bibel og kirkehistorie - Generelt bruge kirken mere - Den juridisk del af vielsen skal foregå på rådhuset for alle, velsignelsen skal foregå i kirken
4. udfordring: Kirken skal blive mere rummelig, og præsterne skal møde befolkningen, hvor vi er, med den forskellighed vi har	
	Begrundelse: Vi oplever kirken som utilnærmelig eller irrelevant og for lidt udfarende i forhold til folk i krise
Budskab:	Bibeholdes: - Værdifulde traditioner og ritualer, fordi vi ønsker et sted med ro og tryghed - Kirkens identitet – vi ønsker noget at forholde os til Nye ideer: - Aktiv, synlig deltagelse i lokalsamfundet - Identitet skal styrkes, så den bliver tydeligere - Præsteteams bestående af præster og andre personer med anden faglig baggrund end den teologiske (f.eks. psykologer), men med et grundlæggende kristent livssyn som fællesnævner. De skal udbrede den etik, der lig-

	ger i kristendommen uden at "missionere", dvs. ved at være til stede, være opsøgende og rummelige. – Vi ser dem som et lønnet team
5. udfordring: At bringe budskabet om næstekærlighed til børn og unge	
Begrundelse:	- Børn og unge tænker meget på sig selv og mindre på andre. - Det er børnene vi skal bygge fremtiden på.
Stikord:	Skal konfirmationsalderen måske ændres?
Budskab:	
Bibeholdes:	- Det kristne budskab om næstekærlighed - Kristendomsundervisning i skolen - Sakramenterne i dåb og nadver - Aften- og natgudstjenester - Essensen af og fundamentet for kristendommen
Nye Ideer:	- Større fleksibilitet i kirkens åbningstider - En bedre udlægning af epistlerne til et nutidigt sprog og indhold, en moderne fortolkning, som man kan relatere til sin hverdag - Aften- og natgudstjenester ønskes udbygget - Indholdet i kirkegangen bør være forståeligt for alle – og nærværende
6. udfordring: Kirken bør formidle mere viden om sig selv	
Begrundelse:	Vi føler, at vi ved for lidt om gudstjenestens indhold. Folkekirken kommer for lidt i møde og er ikke god til at vise sin kerne i et direkte sprog.
Stikord:	Hvem er folkekirken?
7. udfordring: En større debat om adskillelsen af kirke og stat	
Begrundelse:	Befolkningen ved ikke nok om konsekvenserne ved en adskillelse

Tema: Kirken i samfundet – Workshoplederens kommentarer

Der var især 6 begreber eller temaer, som blev nævnt og diskuteret igen og igen under borgernes arbejde med "kirken i samfundet": **Større rummelighed:** Rigtigt mange var af den opfattelse, at kirken ikke i tilstrækkelig grad accepterer menneskers forskellighed, eksempelvis i forhold til homoseksuelle vielser. **Mere nærhed:** Præsterne skal møde folk, hvor de er, for eksempel gennem 'networking' i forhold til bl.a. nytilflyttere og ældre. Endvidere skal kirken skabe rammer for, at folk kan mødes. Nogle mente, at netværkerne skulle bygge på et religiøst fællesskab, mens endnu flere mente, at det først og fremmest skulle baseres på socialt samvær. Desuden bør præsten ikke være iført præstekjole, når han/hun møder folk og heller ikke "missionere". **Mere omsorg:** Præsterne skal i højere grad være opsøgende og tage sig af de mennesker, som er i krise. **Mere fornyelse:** Ritualerne skal fornyes og omskrives i et forståeligt sprog. Man efterlyser større fleksibilitet i forhold til valg af salmer, gudstjenester på andre tidspunkter, stille gudstjenester og gerne flere diskussioner om religiøse og kirkelige emner. Kirken skal følge samfundets holdninger. **Større åbenhed,** også i bogstavelig forstand. En kirke skal være til rådighed, når folk har brug for det. **Mere viden** om hvad folkekirken står for, hvad gudstjenesten handler om – kirkens identitet i det hele

taget. "Hvem er folkekirken egentlig? Er den præsterne, biskopperne, Tove Fergo – eller hvem er den?". Og hvad vil det egentlig sige at være kristen?

Det var gennemgående for de 4 grupper i workshoppen, at alle var interesserede i, at folkekirken skulle spille en større rolle i deres hverdag. Folket vil folkekirken, men tvivler på, om folkekirken også vil folket – i alle fald på folkets præmisser. Folkets præmisser er, at folkekirken skal servicere og yde omsorg for alle medlemmer uanset forskellighed. Folkekirken skal trøste, hjælpe folk med sociale relationer, stimulere intellektet og underholde. Endvidere skal den være et åndehul, hvor man kan finde hvile og ny energi i en stresset og krævende hverdag. Folkekirken skal frem for alt praktisere budskabet om næstekærlighed, og må ikke være påtrængende med det religiøse.

Der var som nævnt mange gennemgående holdninger de 4 grupper imellem, men workshoppen rummede også store forskelligheder, både hvad mennesker og holdninger angår. I en gruppe var tre af gruppens medlemmer tidligere menighedsrådsmedlemmer. De 'talte et andet sprog' og brugte begreber, som tydeligvis var fremmede for de to øvrige medlemmer. Gruppen var delt i to: 'eksperterne' og 'de udenforstående'. Eksperterne mente, at de udenforstående bare kunne komme mere i kirken og at problemet ligger hos folket selv. Gruppen diskuterede mest adskillelse af kirke og stat, og på et tidspunkt gik diskussionen i hårdknude. Senere lykkedes det dem dog at få formuleret den udfordring, at det er en opgave for kirken at skabe større debat om konsekvenserne af en adskillelse af kirke og stat, som dog aldrig blev fulgt op med et budskab. Stemningen i gruppen blev dårligere og dårligere i løbet af dagen og eksemplet understreger, at der kan være stor afstand mellem kirkens folk og de øvrige borgere. En anden gruppe bestod af flere folkeskolelærere, og de var meget opsatte på, at kirken skal være mere udfarende, især i forhold til dem, der har det skidt. Gruppen var opmærksom på, at præsterne er i tidsnød og måske også har personlige barrierer i forhold til at opsøge borgerne, og foreslog derfor, at kirken opretter teams bestående af en sognepræst samt nogle andre personer fx pædagoger, psykologer etc. med kristen baggrund. Disse kan så sammen varetage det opsøgende arbejde.

Diskussionerne bød således på variationer i forhold til arbejdsvilkår og kreativitet for den enkelte, og eksemplerne viser, hvor bredt et grundlag udfordringer og budskaber blev udformet på under borgerhøringen i Kerteminde.

Ulla Holm Vincentsen

Tema: Præsten og vi andre

– workshopleder: Frederikke Winther

1. udfordring: Kommunikation (gr.1)	20 stemmer i plenum
2. udfordring: Det skal være folkets og ikke præstens kirke (gr.1)	27 stemmer i plenum
3. udfordring: Er præsternes uddannelse tidssvarende? NEJ! (gr.2)	56 stemmer i plenum
4. udfordring: Er afstanden mellem præst og menighed for stor? JA! (gr.2)	48 stemmer i plenum

1. udfordring: Kommunikation

Begrundelse: Præsten er for fjern, for scenevant i kirken og for mediesky udadtil

2. udfordring: Det er skal være folkets og ikke præstens kirke

Begrundelse: Folkekirken er folkets ansvar. Præsten er medlem af folkekirken, og vi skal sammen med ham aktivt påtage os ansvaret.

Stikord:

- Præsten er ansat af menigheden
- Afskedigelse er næsten umulig
- Menigheden overlader ansvaret til præsten
- Der er for mange stive præster
- Befolkningen mangler viden om folkekirken
- Ritualer kan hæmme præsten
- Præsten skal være opsøgende

Budskab (1. og 2. udfordring):

Bibeholdes:

- Præsten ansættes af menigheden
- Solid teologisk uddannelse
- Kirkens rummelighed
- Kirken som fristed, også for den enkelte (meditational)
- Præstens absolutte tavshedsløfte
- Menighedssangen

Afskaffes:

- For mange stive præster
- Leflen for pressen skal undgås
- Præstens stive aura nedtones
- Budskabet må ikke forfladiges eller blive for poppet

Nye ideer:

- Det skal være nemmere at få en præst afskediget
- Oprettelse af et permanent etisk-teologisk råd
- Anvend nutidens medier og nutidens sprog
- Oprettelse af en presseafdeling med uddannede journalister til at formidle kirkens aktiviteter og skabe information
- Udfarende i forhold til medierne
- Præsten og menighed skal være opsøgende i forhold til kirkefremmede
- Mandlige præster skal respektere de kvindelige ditto

	- Skab tillid - Vær synlig, vær aktivt medlem i sognet
3. udfordring: Er præsternes uddannelse tidssvarende? NEJ!	
	Begrundelse: Samfundet accelererer hurtigere end præsterne!
Stikord:	- Teologi - Kommunikation - Psykologi/pædagogik - Performance udadtil
Budskab:	
Bibeholdes:	- Teologi
Afskaffes:	- Den færdigt uddannede præst (Skal hele tiden supplere sin uddannelse med tidssvarende kurser, fag m.v., red.)
Nye ideer:	- Uddannelse indenfor kommunikation, psykologi/pædagogik og performance (dvs. evne til at profilere sig mod samfundet, red.)
4. udfordring: Er afstanden mellem præst og menighed for stor? JA!	
	Begrundelse: Nutidens dansker vil ikke lytte men diskutere/debatere.
Stikord:	- Samme sprog - Synlighed - Dialog - Tilgængelighed
Budskab:	
KÆRE PASTOR	KÆRE MENIGHED
Tal med os – ikke til os	Brug din præst
Mød os i øjenhøjde	Brug din kirke
Inddrag virkeligheden i din prædiken	Tro bare – det hjælper!
Sænk lix-tallet (læsarhedsindex, red.)	Tag børnene med i kirken
Mød menigheden, hvor menigheden er	
Stil krav til din menighed	
Tal med dine kolleger	

Tema: Præsten og vi andre – workshoplederens kommentarer

Det var 2 meget forskellige grupper, der kastede sig over arbejdet med at udvikle udfordringer og budskaber til præsten vedrørende hans rolle i folkekirken. Forskellige både i forhold til fremgangsmåde og omgangstone. Alligevel synes gruppernes to sæt udfordringer, der blev formuleret i løbet af formiddagen, at omhandle samme problematik set fra forskellige vinkler. Alle fire udfordringer handlede om en følelse af fremmedgjorthed og manglende gensidig forståelse både sprogligt og menneskeligt i forholdet til præsten. Det var mit indtryk, at de fleste havde et rimeligt kendskab til kirken på forhånd, altså meget få kirkefremmede, og alligevel mente de, at præsten er for fjern. Budskaberne der formedes i løbet af efter-

middagen efterlyste samarbejde og gensidig forståelse. Forholdet mellem folk og præst skal ikke være vertikal men horisontal og altså i øjenhøjde.

De to gruppers afslutning på dagens arbejde faldt ligeledes meget forskelligt ud: Den ene gruppes medlemmer måtte indse, at de havde en 'ferræder' iblandt dem! En Martinus-tilhænger, som ikke var medlem af folkekirken og selvsagt dermed heller ikke tilmeldt arrangementet. Vedkommende havde brugt en urimelig stor del af gruppens i forvejen sparsomme tid på at modargumentere og underminere den konstruktive diskussion om præsten i folkekirken, og det havde krævet ikke så lidt høflig tålmodighed fra de andre af gruppens medlemmer for at kunne opretholde samarbejdet formiddagen igennem. Så det var en stor lettelse, da manden først på eftermiddagen blev 'afsløret' og bortvist, og gruppen kunne koncentrere sig om at gøre workshoppen færdig. Den anden gruppe skød til gengæld en forrygende fart og endte med at trose samtlige af workshopkonceptets forventninger om systematik og ensartethed. Gruppen valgte at formulere sine budskaber som en direkte appel til præsten, og så en lille ditto til menigheden, som begge grupper i øvrigt mente også havde et betydeligt ansvar for forholdet folket og præsten imellem.

Frederikke Winther

'Desuden mener jeg...'

På borgerhøringen havde deltagerne yderligere mulighed for at sende et personligt budskab til folkekirken. Her følger en list over de 73 bidrag, der blev puttet i postkassen:

1. Vi skal fordommene omkring, hvad det vil sige at være kristen, til livs, da fordomme bygger på uvidenhed – der skal oplysning, dialog og åbenhed til.
2. I alle forhold i livet er der forskellige niveauer/udviklingstrin; der bør tilbydes forkyndelse /kristent samvær/gudstjeneste på flere niveauer i både kirke og kirkehus! Børn, unge, ældre, musik, film, debat, læsekreds.
3. At evangeliet igen skal fortælles i folkeskolen. Børnene har ingen forudsætning for at forstå folkekirken, når de ikke kender grundlaget.
4. Kirkesamfund bør tage hensyn til nuværende bysamfund og ikke hænge fast i gamle sognegrænser, der splitter menigheden.
5. Stat og kirke adskilles. Præster aflønnes alt efter antal af kirkeskatbetalende i sognet – dog med en vis minimumsløn. Kirker vedligeholdes af amt/stat. Medhjælp betales iflg. overenskomst med amt/stat.
6. En prædiken – max 12 min!! – skal oversætte episteltekstens budskab til anvendelse i vor tid – der er for meget genfortælling af bibelteksten i prædiken.
7. – For tung og dyster i sin gudstjenesteform. Afspejler ikke det glædesbudskab, som findes i den kristne tro. Salmerne er gennemgående for lange, tonelejet for højt.
8. Der må gerne være mere farvestrålende indslag i gudstjenesten.
9. Tæk dit tag med vid og viden, ånd alene trodser tiden (Piet Hein)
10. Moderniser kirken, så den passer til det samfund, den er en del af. Det gælder indenfor områderne fleksibilitet, åbenhed og mest af alt nærværende for den brede befolkning.
11. Folkekirken er, hvad vi gør den til: sløv, relevant, uundværlig, som en ramme om livets store tilskikkelser. Men den kan nok have brug for "spindoktorer", der ikke blander sig i forkyndelsen. Ordets forkyndelse og festlige ritualer, der taler til nutidsmennesket, det er mit håb for folkekirken, med medlemmernes aktive deltagelse.
12. Jeg ønsker at bevare Danmark som et kristent land pga. kristendommens unikke næstekærlighed i en tid, hvor Danmark bevæger sig imod at blive multietnisk. Det er nødvendigt at kirken forlader stivheden i troens rødder og åbner sig for positive elementer i andre religioner og går i dialog med de fremmede fremfor at betragte dem som vantro hedninger, der skal omvendes!
13. Folkekirken skal være den kulturbærende institution, som har "monopol" på udbredelse af etiske forhold lokalt og på landsplan.
14. Der er alt for mange kirker. Nogle skulle nedlægges – eventuelt udvælges ud fra ringe kulturel værdi.
15. Folkekirken skal være stedet, hvor vi mødes om det, vi ikke ved om livet. Være bred og rummelig, fri for fundamentalisme. Nå alle sociale lag og støtte svagt stillede mennesker. Være bevidst om sin rolle i dansk kultur i forhold til fremmede kulturer.
16. Skab mere dialog, aktivér menigheden, så gudstjenesten bliver mere levende, eventuelt med mere nyt musik, fordrag m.m.

17. Nu har I smadret folkeskolen med brugerundersøgelser og ansvar for egen læring – lad nu være med at gentage succesen med folkekirken.
18. Lysglober er en rigtig god ide. Vi skal have fat i børnene – samarbejde med skolen – En time i ”kristendom” kunne godt være en ”gudstjeneste”, hvor børnene lærer at være stille og vise respekt.
19. Folkets kirke for folket! Hele folket. Ikke kun protestantisk lutheransk menighed. En paraplyorganisation på tværs af trosretninger. Vi har religionsfrihed i Danmark!
20. En fornyelse er absolut nødvendig. Forkyndelsen skal tilpasses det moderne menneske. Folk tror ikke på dommedag og helvede (viser undersøgelser). Folk er søgende men er åbne overfor andre religioner. Hvordan kan kirken møde den udfordring?
21. Mange på dagens borgerhøring taler om fornyelse. Jeg mener i modsætning til dette, at kirken til en vis grad skal være statisk og bibeholde de værdier, den gennem århundreder har bygget på.
22. Forny dig!
23. Jeg synes, det er mærkeligt og uretfærdigt at folk, der ikke er medlem, betaler (via skat) for præstens løn og ikke til vedligeholdelse af bygningerne.
24. Dialog, nytænkning, ind som ”hjælperlærer” i folkeskolen, eventuelt også i børnehaven. Grib nu’et og kombinér med biblen.
25. Inddrage kunst som udtryksmiddel.
26. Give mulighed for dialog i kirkens handlinger.
27. Folkekirken skal opdateres , og kirkens folk skal forny deres holdninger til en moderne/anderledes kirke!!
28. Der skal være overensstemmelse imellem ord og handling – ikke alene i den enkelte kirke men i hele folkekirken.
29. Kirken er et godt sted at komme, men det giver sjældent en ny og overraskende oplevelse.
30. Fastholdelse af traditionen, dvs. vor danske identitet midt i en gradvis fornyelse.
31. Frit kirkevalg vil være rigtig fint.
32. Præstens måde at videregive budskabet på bør generelt have en bedre udformning med hensyn til udtale, gestikulation og styrke – nærværenhed og aktualitet. Positivitet kan sætte prikken over i’et.
33. For at hjælpe præsten med at formulere og udføre budskabet BØR der være meget, meget mere pædagogisk i pensæet.
34. FOLKELIGHED = AFSLAPPET ATMOSFÆRE. Dvs.: Man kan tale almindeligt, når der ikke er gudstjeneste. Sange/salmer synges stående og i sangbart toneleje. Mangfoldighed giver folkelighed.
35. Man skal ikke automatisk være medlem af folkekirken ved fødslen.
36. Folkekirken skal løsrides fra staten.
37. Væk med barnedåb, bryllupper m.m. Frigørelse fra staten.
38. Fjern gamle, middelalderlige ritualer.
39. Kirken ud på gaden. Præsten som streetworker – opsøgende, deltagende i samfundsdebatten. Frigørelse til polemisk/politisk virke.
40. Sørg for, at kristendommen kommer ind i folkeskolen – ikke for at missionere men for at de unge lærer at forstå, at vores vestlige kultur og civilisation hviler på den græsk-romerske filosofi og den jødisk/kristelige religion.

41. At den er værd at debattere.
42. Kirken i landskabet: Bevare udsynet til og fra kirken. Være påpasselig ved nybyggeri. Bevare smukke anlæg. Tænke økonomisk forsvarligt ved byggeri – måske ændre/opbløde regler.
43. tv-udsendelser: eks. barnedåb, bryllup. Journalister, modefolk tier helt stille, straks når kirkeklokkerne lyder. Salmenumre kan siges af præsten eller stå i tekstlinjen nederst. Herved får alle "glæde" af præludium, ja af hele gudstjenesten.
44. Præsten bør gennemlæse sin prædiken en ekstra gang for at sikre sig, at tilhørerne/menigheden forstår hele teksten – pas på tekstlængden.
45. Bliv bedre til at kommunikere og dermed få "tag" i menigheden. Modernisér ritualer og "aktiviteter".
46. Kirken bør nedsætte et udvalg af læg- og fagfolk til at komme med forslag til reform og fornyelse. Jeg melder mig gerne .
47. Bekendelseskirken er ikke i harmoni med evangeliet.
48. Markedsfør kirken overfor sognets beboere. Delagtiggør menigheden i arrangementer. Inddrag børn og unge både ved gudstjeneste og andre arrangementer og fortæl historier fra biblen. Vis åbenhed overfor andre kulturer og trosretninger. Sæt kirkeskatten ned og lad menigheden, spejdere m.fl. indsamle penge til kirkens virke.
49. Folkekirken må have en stærkere profil. Hvis Luther var indledningen til den øgede individualisme er det måske på tide at vende bøtten.
50. En prædiken skal være som et miniskørt: Long enough to cover the essential and short enough to keep the attention.
51. At kirken siger ja til at vie mennesker, som elsker hinanden, uanset køn!!
52. Kirken bør drives som en professionel, non-profit virksomhed med fokus på opfyldelse af folks behov og interesser. Selvom kirken måske ikke har nogen umiddelbare konkurrenter, kan kirken godt profilere og markedsføre sig selv. Storebæltsbroen reklamerer også, selvom der kun er en bro! Keywords: Feedback, målopfyldelse, fleksibel og organisk i sin opbygning. Folk skal være opmærksomme på kirkens eksistens, før den bliver et egentligt valg.
53. Skab glæde, bliv mere udadvendt (humor og psykologi). Præster cirkulerer for lidt for at lære af hinanden, så de ikke "går i stå" (f.eks. høre hinandens prædikener). Fred + ro. Undgå trafikerede veje ved kirker. Aften + natåbninger.
54. Folkekirken skal vise mere selvtillid – og fylde mere i kalenderen end søndag formiddag.
55. Lad de små børn komme til mig. Respekt for alle aldersgrupper. Lav en tidssvarende gudstjeneste.
56. Der mangler fleksibilitet.
57. Hold kurser i sognene (det gør de nogle steder) og fortæl om ritualerne i kirken. Der er stort behov og også stor søgning til disse kurser.
58. At kirken er langt fra befolkningen.
59. Den danske folkekirke er et smukt tilbud til alle om hver eneste søndag at høre det kristne budskab om kærlighed og medvirke ved salmesang og bøn. Tilbuddet gælder også medlemmer, der kun kommer ved højtidelige begivenheder i familien.
60. Præsten skal lønnes af menigheden.
61. Fortidigt fims ud af folkekirken. Præsten ned fra prædikestolen. Dialog frem for dogmatik.

62. Det vigtigste i livet er næstekærlighed – tilgivelse – Gud er almægtig, alkærlig, alfaderlig, og når mennesker er parate til at smide de gamle dogmer væk (treenighed, jomfrufødsel, sonoffertanken), og vi kommer til erkendelse af Guds sande væsen som menneskeåndens fader, vil folk strømme til kirken (folkekirken) og vil blive folkets kirke. Det er mit ønske for folkekirken.
63. At folkekirken skal skilles fra staten, hvis man skal opnå rigtig religionsvalgfrihed. At homoseksuelle skal kunne vies kirkeligt. At der er 2 gudstjenester: 1 om søndagen for dem, der kan lide det gamle (for de gamle folk), og 1 eventuel hverdag for det yngre klientel. Gospelkor og musik ikke kun til koncerter. Glad stemning – ikke dommedagsprofetier. Ikke op og stå igen og igen. Tænde sit eget lys som en bøn. ”Næste søndag dette og dette tema”, skal eventuelt markedsføres i avisen (ingen ikkekirkegænger læser kirkebladet). Konfirmationen rykkes til et tidspunkt, man er moden til at bekende troen. IKKE klassevis. Nogle ved som 20-årige, andre som 14-årige, andre som 30-årige. Præsten måtte gerne være letgenkendelig i gadebilledet, som ved katolikkerne. Men det kræver selvfølgelig højere løn. GLÆDE, GLÆDE.
64. Udfasning af den dogmatiske kristendom (forsoningslæren, treenigheden, jomfrufødslen, evig fortællelse, kødets opstandelse, dåb og nadver som sakramenter). Indfasning og stærk fokusering på Jesus’ budskab om kærlighed tilgivelse, fred, forståelse og tolerance (det etiske i kristendommen).
65. Kirken er et gammelt hus, hvor vi fortsat skal kunne komme ved de store begivenheder i vort liv, og hvor vi på søn- og helligdage skal kunne deltage i gudstjenester under forholdsvist afslappede former.
66. Folkekirken bør bringe sig på niveau med nutidsmennesker.
67. Gør alt – simpelthen alt – for at overleve og bestå. Mennesker har brug for kristendommen, men desværre ser det ud til, at vi ikke erkender det. Det er en gensidig opgave, alle må vågne op – ikke kun, når katastrofer vælter ind over os.
68. Kirken skal involvere sig i (lokal)samfundet og arbejde for, at (lokal)samfundet involverer sig i kirken – men lad nu være med at give køb på alt og miste profil. Den er vigtigt. Præstens egen profil er også vigtig.
69. Der skal være dialog mellem borger og præst (gudstjeneste er kun envejs).
70. Folkekirken kommer ikke udenom at se på brugen af resurser. Når antallet af personale ved en gudstjeneste overstiger antallet af kirkegængere, bør der gøres noget. Luk nogle af de små kirker.
71. Kirken bør forny sig og være så folkelig som mulig. Præsterne skal være troende.
72. Præsterne skal tale, så almindelige mennesker kan forstå det og ritualerne forklares. Præsterne skal kunne afskediges eller forflyttes, hvis de gennem længere tid har ”tom” kirke.
73. Sørg for, at også præsterne kan komme til orde med deres personlige meninger til gavn for debatten, der er så væsentlig for folkekirkens fremtid.

Bilag 1:

Program for borgerhøringen 6. september 2003

Kirkeministeriet og Teknologirådet
Borgerhøring om Fremtidens folkekirke – udfordringer og udviklinger
Lørdag den 6. september 2003, kl. 10.00–17.00 på Kerteminde Højskole

Program

10.00–11.00	Velkomst og indledning til dialog om fremtidens folkekirke Indledende oplæg – inspiration til dagens emne Introduktion til dagens forløb – program, arbejdsopgaver, arbejdsform Borgerne vælger tema at arbejde med
11.00–12.45	Workshop I – Folkekirkens udfordringer Dialog i 5 parallelle workshops med fokus på hver sit tema: – Kirken som hus – Kirken, troen og det eksistentielle – Kirken i praksis – Kirken i samfundet – Præsten og vi andre
12.45–13.30	Frokost og udstilling af workshop-resultater – Udfordringerne
13.30–14.00	Præsentation af workshop-resultaterne v/ workshoplederne Prioritering af de væsentligste udfordringer
14.00–15.40	Workshop II – Borgernes budskaber – Idékatalog til at imødekomme udfordringerne
15.40–16.00	Pause og udstilling af workshop-resultater – Budskaberne
16.00–16.40	Præsentation af workshop-resultaterne v/ workshoplederne
16.40–17.00	Opsamling og afrunding på dagen Afrunding – Hvordan vil resultatet af borgerhøringen indgå i det videre arbejde og dialogen om udvikling af folkekirken? v/ kirkeminister Tove Fergo
17.00	Pressemøde

Bilag 2: Invitation til deltagerne

Til 6.000 tilfældigt udvalgte borgere i Danmark

16. juni 2003
J.nr: 03.403-008

Vi har brug for at høre din mening!

Hvordan ser fremtidens folkekirke ud? Hvilke udfordringer står kirken overfor og hvad er medlemmernes forventninger og ønsker til kirkens udvikling, nu og i fremtiden? Mens 85% af den danske befolkning er medlemmer af folkekirken, er der kun en 5 -10% af disse, som bruger kirken regelmæssigt, og endnu færre som deltager i debatten om kirken og dens fremtid. Folkekirken har derfor brug for mere viden om medlemmernes forventninger til kirken, ligesom der er brug for mere dialog mellem de menige medlemmer og kirkens professionelle og meningsdannere.

Kirkeministeriet har derfor bedt Teknologirådet, som er en uafhængig institution nedsat af Folketinget, om at gennemføre en borgerhøring om danskernes forhold til folkekirken. Du modtager dette brev, fordi du er en af de tilfældigt udvalgte danskere, hvis mening vi gerne vil høre. Vi vil gerne indbyde dig til at deltage i en borgerhøring, som finder sted:

Lørdag d. 6. september 2003, kl. 10 – 17
På Kerteminde Højskole

Her mødes 100 borgere fra hele landet til en spændende dag med diskussion af folkekirken, dens udfordringer og fremtid. Eneste betingelse for at deltage er, at du er medlem af folkekirken. Deltagelse i borgerhøringen er gratis. Teknologirådet dækker udgifter til forplejning og transport.

Borgerhøringen resulterer i et *idekatalog*, som præsenteres og diskuteres på en efterfølgende konference, som finder sted den 15. september på Nationalmuseet i København. Her samles en række af kirkens meningsdannere og arbejder videre med ideerne fra borgerhøringen.

Har du lyst til at deltage, skal vi **høre fra dig senest 1. juli 2003**. På de næste par sider kan du læse mere om borgerhøringen og hvordan du tilmelder dig.

Med venlig hilsen

Ida-Elisabeth
Andersen
projektleder
ia@tekno.dk

Janus Sandsgaard
projektmedarbejder
jas@tekno.dk

Invitation til borgerhøringen ”Folkekirkenes fremtid – udfordringer og udviklinger”

Du er blevet udvalgt tilfældigt blandt borgere i Danmark. Teknologirådet har via CPR-registret udtrukket oplysninger om navn og adresse på 3.000 borgere i alderen mellem 18 og 80 år. Du er anonym indtil du eventuelt vælger at besvare denne henvendelse. Teknologirådet bruger ikke din adresse til andet end denne invitation, og videregiver den naturligvis ikke til andre.

Hvorfor en borgerhøring om folkekirkenes fremtid?

Projektet har til formål at høre borgernes ønsker og forventninger til fremtidens folkekirke. På borgerhøringen tager deltagerne udgangspunkt i et debatoplæg om en række centrale temaer. Deltagerne har så til opgave at formulere og prioritere en række problemer, udfordringer og ønsker til, hvordan folkekirken skal se ud i fremtiden.

Teknologirådet ønsker et bredt udsnit af befolkningen på borgerhøringen. Særligt er vi interesserede i at komme i kontakt med borgere, som ikke normalt deltager i debatten om folkekirken. Eneste krav for at deltage er, at du er medlem af folkekirken, og kan deltage på borgerhøringen lørdag den 6. september 2003 på Kerteminde Højskole.

Teknologirådet har stor erfaring med at inddrage borgere i debat og vurderinger. Det sker ofte i dialog med eksperter og politikere som led i at rådgive beslutningstagere. Resultatet af denne borgerhøring bliver derfor fulgt op af en konference, hvor kirkens meningsdannere diskuterer og kommenterer de forslag og ideer, som høringen når frem til.

Hvad er Teknologirådet?

Teknologirådet er en uafhængig institution som blev oprettet af Folketinget i 1986 og modtager et årligt tilskud via Finansloven. Teknologirådet er sat i verden for at udbrede kendskabet til teknologi og fremme debatten om teknologiens muligheder og begrænsninger for mennesker, miljø og samfund. Teknologirådet er kendt for sine metoder til borgerdeltagelse. Du kan læse mere om Teknologirådet på vores hjemmeside www.tekno.dk.

Hvordan kommer jeg med?

For at tilmelde dig skal du udfylde vedlagte blanket med en motivation for, hvorfor du ønsker at deltage. Her fortæller du lidt om dig selv og hvad du laver: Uddannelse, alder og køn, din tilknytning til folkekirken, og hvorfor du er interesseret i emnet. Hvis der tilmelder sig flere end der er plads til, vil vi udvælge blandt de tilmeldte så deltagerne er blandet mest muligt med hensyn til køn, alder, erhverv m.v.

Spørgsmål?

Hvis du har spørgsmål til denne henvendelse, er du velkommen til at kontakte Janus Sandsgaard på e-mail jas@tekno.dk, pr. brev eller på Teknologirådets sekretariat, tlf. 33 32 05 03.

Tilmelding

Ja, jeg ønsker at deltage i borgerhøringen om folkekirkenes fremtid lørdag d. 6. september 2003 på Kerteminde Højskole.

Navn _____

Adresse _____

Postnr. og by _____

Er du medlem af folkekirken?

Ja Nej

Hvor bor du?

I byen På landet.

Køn

Kvinde Mand

Hvilket år er du født? _____

Beskæftigelse: _____

Uddannelse: _____

Hvorfor ønsker du at deltage i borgerhøringen?

*Fortsæt evt. på bagsiden eller vedlæg separat brev. Tilmeldingen sammen med evt. uddybende brev sendes til Teknologirådet i den frankerede svarkuvert. **Tilmeldingsfrist er 1. juli 2003.***

Bilag 3:

Hvem er deltagerne og hvorfor har de meldt sig til?

Det man med sikkerhed kan sige er, at deltagerne i borgerhøringen udgør en mangfoldig, broget gruppe af stemmer og synspunkter, som ikke normalt deltager i debatten om kirken. Derfor er det vigtigt at lytte til, hvad de siger.

For at rekruttere deltagere til borgerhøringen blev der udsendt invitationer til 6000 tilfældigt udvalgte danskere (fra CPR registret) mellem 18 og 80 år. Som det er fremgået af presseomtale resulterede denne henvendelse i, at kun 80 personer tilmeldte sig høringen. Presseomtalen resulterede i yderligere omkring 40 tilmeldinger, så vi på et tidspunkt var oppe på 120 deltagere. Der er så sket nogle frafald både inden og under borgerhøringen, nogle blev sorteret fra, fordi de ikke opfyldte kriterierne for at deltage. Af de 108 personer på deltagerlisten var der som altid et naturligt frafald, idet 24 ikke kom til Kerteminde, med eller uden afbud.

Men hvem var de, som deltog?

Kønsfordelingen var 55% kvinder og 45% mænd.

75% kom fra en by, 25% fra landet, ifølge deltagerens egne definitioner på land og by.

Fordelingen på landsdele svarer næsten til befolkningens fordeling.

Aldersfordelingen svarer også næsten til befolkningens fordeling – med 58% 18-50-årige og 42% over 50-årige.

Selvom deltagergruppen således er fint sammensat i forhold til befolkningens fordeling, kan man alligevel ikke sige, at deltagerne udgør en repræsentativ gruppe. Der er inviteret en repræsentativ gruppe, men de, alt for få, som har meldt sig til, er ikke uden videre repræsentative for hele befolkningen, fordi det meget lille antal gør, at man må spørge sig, hvad fik denne gruppe til at melde sig til, og alle de andre til ikke at gøre det? Spørgsmålet om, hvad der fik deltagerne til at melde sig til, har vi nogle svar på i tilmeldingsskemaerne.

Her blev deltagerne bedt om at redegøre for, hvorfor de ønskede at deltage i en høring om folkekirkens fremtid. Nogle skrev flere sider, andre kort og kontant, og bevæggrundene spænder bredt fra de meget personlige til de helt principielle, nysgerrighed, uvidenhed og bedrøvelighed. Fælles for alle var en lyst til at deltage aktivt i debatten samt en interesse i, hvordan folkekirkens fremtid kommer til at forme sig. Flere har tænkt på deres børn og børnebørn og ønsker at kirken igen kommer til at spille en større rolle i danskernes liv. Motivationen for norges deltagelse beskrives ganske enkelt med en personlig interesse (78%), hvorimod andre allerede på tilmeldingsblanketten havde forslag til, hvilke ændringer, de mener, kunne gavne den danske folkekirkes fremtid (22%).

De borgere, der udtrykte personlig interesse for emnet, kan deles i tre typer: De neutrale (36%), de positive (34%) og de negative (8%).

De *neutralt interesserede* beskriver et, ofte stort, engagement i emnet men, ikke på hvilken baggrund dette engagement baseres. De finder emnet vigtigt og meget relevant at diskutere og ønsker altså at give sit besyv med samt at høre, hvad andre måtte tænke og mene om emnet. Tilmeldingerne efterlader et indtryk af, at der både kan ligge principielle, kulturelle og religiøse bevæggrunde bag deres interesse for folkekirken.

De *positivt interesserede* udtrykker en personlig glæde ved kirken. De ønsker tydeligvis, at den skal bestå og udvikle sig, så de enten fortsat eller i fremtiden kan bruge folkekirken i det daglige liv. I modsætning til de *neutralt interesserede* er der ingen tvivl om, at de *positivt interesserede* allerede ved, hvordan de kan eller vil få glæde af folkekirken og bekymrer sig derfor om dens fremtid på baggrund af et personligt behov.

En lille gruppe af deltagerne var direkte *negativt interesserede*, forstået på den måde, at de ikke mener, folkekirken har en fremtid i det danske samfund, og at samfundet har det fint uden. den danske folkekirke har overlevet sig selv, og det moderne menneske har ikke brug for en institution af denne art – og da slet ikke i den form, den har nu.

Den gruppe af borgere (22%), der allerede i sin motivationsgrund beskrev et eller flere forslag til en forbedring af kirken, fordeler sig i to retninger:

Nogle mener, at kirken først og fremmest trænger til fornyelse og modernisering, at folkekirken slet ikke er tidssvarende og i kontakt med det omgivende samfund og dets medlemmer. Andre mener, at kirken er for indadvendt og uigennemskuelig for dem, der ikke i forvejen har et nært kendskab til de kirkelige traditioner. Begge synspunkter efterlyser en større gensidig forståelse og integration kirken og dens medlemmer imellem. Borgerne ønsker kirkens tilstedeværelse og nærvær i samfundet - ikke kun i fortiden eller i en virkelighed forbeholdt de få.

Det skal understreges, at ovenstående udelukkende er baseret på, hvilke bevæggrunde borgerne har fundet passende at beskrive på tilmeldingen, og altså ikke nødvendigvis er et fyldestgørende udtryk for deres meninger om og holdninger til folkekirken og dens fremtid.

Bilag 4: Deltagerliste

Kirkeministeriet og Teknologirådet Borgerhøring om Fremtidens Folkekirke – udfordringer og udviklinger Lørdag den 6. september 2003 på Kerteminde Højskole

Agnethe Piper	Roskilde
Alice Uldall Pedersen	Greve
Allan Jensen	Aakirkeby
Ally Johannsen	Tinglev
Anesofie Reimick	Århus V
Anette Karsø Pedersen	Risskov
Anja Thidster Nielsen	Odense C
Anne Vibeke Amtoft Jensen	Roskilde
Annette Lykke Jensen	Svendborg
Annette Mortensen	Lille Skensved
Astrid Engelund	Ry
Bente Rønnow Wagner	Birkerød
Bettina Holm	Tønder
Birthe Sørensen	Hjørring
Bodil Himmelstrup	Roskilde
Carl Aage Jepsen	Lyngby
Carsten Skaarup	Valby
Claus Aaltonen	Middelfart
Dorte Nielsen	Assens
Ellen Dalsgaard	Ry
Ellen-Marie Hougesen	København K
Erik Noe Aaberg	Nærum
Erik W. Svenningsen	Gilleleje
Ernst Kristoffersen	København Ø
Flemming Egebak Jensen	Løkken
Frank Thurø	Køge
Gert Hjorth Henriksen	Odense S
Gitte Elisabeth Muhlig	Gørløse
Gitte Sørensen	Brædstrup
Hanne Grethe Høybye Jespersen	Skanderborg
Hanne Juul Lind	Grenaa
Hanne Møller Hansen	Roskilde
Hanne Patricia Randum Nielsen	Randers
Hanne Vium	Silkeborg
Hege Anita Thinesen	Odense SØ
Heidi Friborg Christophersen	Hillerød

Helene Vibeke Saharov	København NV
Helge D. Lund	Give
Helle Christiansen	København S
Henning B. Christiansen	Køge
Henriette Frigaard	København K
Henrik Heinemeier	Haderslev
Ib Mogens Lindum	Odense N
Inger Holm	Brovst
Ivan Fæster Brikmose	Videbæk
Jacob Kristiansen	Odense C
Jan Michael Jensen	Haderslev
Jasper Mortensen	Svendborg
Jeanette Hoffmann Jensen	Odense M
Jeanette Kaas Lindhard	Haderslev
Jens Erik Larsen	Snekkersten
Jens Ole Fabricius	Jyllinge
Jette Irene Loose	Svebølle
Jette Johansen	Roskilde
Jim Christoffersen	Lyngby
Joan Stephansen Elkjær	Allerød
Jørgen Schjødt-Pedersen	Hinnerup
Jørn Babel Paulsen	Vojens
Karen Nymand Nielsen	Aabenraa
Karsten Stabell	Svendborg
Kenneth Tejdell	Hørsholm
Kirsten M. Danielsen	Søborg
Kirsten Westphal	Roskilde
Lars Schjødt Nielsen	Galten
Lars Søndergaard Larsen	Hobro
Liljan Mortensen	Odder
Lisbet Rasmussen	Nyborg
Lisbeth Boel Brandborg	Hvalsø
Lone Sønderriis Vestergaard	Sunds
Mads Borgstrøm-Hansen	Aalborg
Maja Birk	København V
Malene Kjær Nielsen	København NV
Malene Redder Thomsen	Valby
Margrethe Mørch-Hansen	Hørsholm
Mariane Kristensen	Hanstholm
Marie Louise Karlshøj	Store Heddinge
Marie Søndergaard	København N
Mette Vangsgaard	Store Heddinge
Mia Bendix-Struve	Århus C
Minna Nygaard Pedersen	Viborg
Mona Falborg	Aars
Mona Madsen	Birkerød

Naja H. C. Juul Sørensen
Niels Peter Petersen

Ole Kaarup Nielsen
Oscar Bergh Andersen

Per Stefansen
Poul Bay
Preben Lovs-Willerup
Preben Lundeman Jensen

Ralf Kauffmann
Rasmus Ørvad Nielsen
Rikke Mortensen
Ruth Olufsen

Signe Ejerskov
Steen Damgård Krog
Stine Staal Munk
Suna Cenholt
Søren Kjer

Troels Munk

Ulla W. Pedersen
Ulrich Gamholdt

Willy Dähnhardt

Yvonne Knudsen

Aage Vingborg
Aase Ørhøj

Herning
Haderslev

Aabenraa
Roskilde

Sabro
Rungsted Kyst
Hellerup
Horslunde

Greve
Brørup
Herning
Greve

København S
Holstebro
Taastrup
Højbjerg
Næstved

København Ø

Silkeborg
Odense M

København Ø

Brønshøj

Herning
Sunds

Kirkeministeriets arbejdsgruppe:

Tove Fergo (V)
Henrik Gade Jensen
Peter Villadsen
Poul Bo B. Sørensen
Kaj Bollmann

Kirkeministeriet
Kirkeministeriet
Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer
Skelgaardskirken
Kirkefonden

Teknologirådet:

Ida-Elisabeth Andersen
Janus Sandsgård
Mette Seier Helms
Frederikke Winther
Jørgen Madsen
Ulla Vincentsen

Teknologirådet
Teknologirådet
Teknologirådet
Teknologirådet
Teknologirådet
Teknologirådet

Pressen:

Anne Sørensen
Thure Krarup
Anne Korsholm

Politikens Hus
Kristeligt Pressebureau
Kristeligt Dagblad

Bilag 5:

Arbejdsgruppen og Teknologirådets projektgruppe

Arbejdsgruppen bag Fremtidens Folkekirke:

Kirkeminister Tove Fergo

Thomas Kristensen, præst i Holmsland Klit og repræsentant for Præsteforeningen

Jan Lindhardt, biskop, Roskilde stift.

Kaj Bollmann, Kirkefondet

Søren Hermansen, præst ved Sorgenfri kirke

Henrik Gade Jensen, Kirkeministeriet

Poul Bo B. Sørensen, præst ved Skelgårdskirken, Kastrup

Per Ramsdal, præst ved Brorsons Kirke, København N

Peter Villadsen, arkitekt og repræsentant for Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer

Ida-Elisabeth Andersen, projektleder, Teknologirådet

Janus Sandsgaard, projektmedarbejder, Teknologirådet

Lars Klüver, sekretariatschef i Teknologirådet.

Teknologirådets projektgruppe:

Ida-Elisabeth Andersen, projektleder

Janus Sandsgaard, projektmedarbejder

Jette Christensen, sekretær

Jørgen Madsen, informationsprojektleder

Ulla Vincentsen, workshopleder

Frederikke Winther, workshopleder

Mette Seier Helms, proceskonsulent

Indledning

Forord

På konferencen den 15. september 2003 på Nationalmuseet i København mødtes omkring 100 repræsentanter fra den danske folkekirke for at diskutere "*Borgernes Idekatalog*" til Fremtidens Folkekirke. Deltagerne spændte over ansatte fra sogne og stifter, folkevalgte medlemmer af menighedsråd, frivillige medarbejdere, embedsfolk, politikere, foreninger med kirkeligt formål, presse m.m..

Diskussionen blev struktureret omkring de fem temaoverskrifter fra borgerhøringen:

- **Kirken som hus:** Rummet, bygninger, udsmykning, musik, kirken i landskabet m.v.
- **Kirken i praksis:** Den kirkelige praksis, gudstjenesten, ritualerne, hverdag og højtider.
- **Kirken, troen og det eksistentielle:** Den personlige tro og religionen i hverdagen, den religiøse søgen, ritualerne, inspiration fra andre religioner m.v.
- **Kirken i samfundet:** Kirken lokalt og i det større samfund, det kirkelige arbejde i bredere forstand – fællesskabet, sognet og menigheden.
- **Præsten og vi andre:** Præstens rolle og ansvar i forhold til menighedens, præstens opgaver og uddannelse, sjælesørger, synlighed m.v.

Der blev afsat en time til hvert tema med hver to indledere – en fra det kirkelige landskab (en "internt"), og en som ikke arbejder professionelt eller organisatorisk med folkekirken (en "ekstern"). Disse indledere fik hver 5-7 minutter til at præsentere borgernes ideer om det pågældende tema og til at kommentere og lægge op til debat med salen.

I denne afrapportering af konferencen findes et optryk af de enkelte indlederes oplæg, samt et referat af diskussionen i salen. I tillæg til rapporten har Teknologirådet samlet en række presseklip om de mange reaktioner der kom ud af borgerhøringen og konferencen.

Program for konferencen

Konference om Fremtidens Folkekirke – udfordringer og udviklinger

Mandag den 15. september 2003, kl. 10–17 i Nationalmuseets festsal,

Ny Vestergade 10, København

Ordstyrer: Jesper Stange, sognepræst Vor Frue Kirke, København

9.30–10.00	Kaffe
10.00–10.15	Indledning og velkomst Ordstyrer Jesper Stange, Københavns stift, Kirkeminister Tove Fergo
10.15–10.30	Præsentation af borgernes idekatalog og høringens forløb Mette Seier Helms.
10.30–11.30	Kirken som hus Rummet, bygningen, udsmykninger, musik, kirken i landskabet m.v. Indledere: Jørgen Kreiner-Møller, <i>arkitekt maa, formand for Samvirkende Menighedsplejer</i> . Niels Munk, <i>arkitekt maa og medlem af Kirkefondets arbejdsgruppe for kirkebygninger og kirkeudsmykning</i> .
11.30–12.30	Kirken, troen og det eksistentielle Den personlige tro og religionen i hverdagen, den religiøse søgen, ritualerne, inspiration fra andre religioner m.v. Indledere: Lis Mikkelsen, <i>lærer, Toftlund Skole</i> . Inge Lise Pedersen, <i>formand for Kirkeligt Samfund</i>
12.30–13.15	Frokost
13.15–14.15	Kirken i praksis Den kirkelige praksis, gudstjenesten, ritualerne, hverdag og højtider. Indledere: Peter A.G. Nielsen, <i>sangskriver, sanger og musiker, Gnags</i> Jan Lindhardt, <i>biskop, Roskilde Stift</i> .
14.15–15.15	Kirken i samfundet Kirken lokalt og i det større samfund, det kirkelige arbejde i bredere forstand – fællesskabet, sognet og menigheden. Indledere: Simon Kangas Larsen, <i>cand.theol</i> Karen Schousboe, <i>Etnolog og forfatter</i> .
15.15–15.45	Kaffepause
15.45–16.45	Præsten og vi andre Præstens rolle og ansvar i forhold til menighedens, præstens opgaver og uddannelse, sjælesørger, synlighed m.v. Indledere: Helene Dam, <i>stiftpræst, Københavns stift</i> . Gitte Lindermann, <i>cand.scient.pol., ekstern lektor Institut for Statskundskab</i>
16.45–17.00	Afslutning ved ordstyrer og Kirkeminister Tove Fergo

Indlæggene på konferencen

Præsentation af borgernes idekatalog og høringens forløb

Mette Seier Helms

Hvem deltog?

Der deltog 84 borgere. Godt 100 var tilmeldt men ikke alle mødte op, som det kunne forventes en solrig sensommerlørdag. De tilmeldte fordelte sig således:

- Kønsfordelingen var 55% kvinder og 45% mænd.
- 75% kom fra en by og 25% fra landet iflg. deltageres egne definitioner af land og by.
- Fordelingen på landsdele svarer næsten til befolkningens fordeling.
- Sammensætningen på alder svarer også stort set til befolkningens fordeling – med 58% 18-50 årige og 42% der er over 50 år gamle.

Selvom deltagerne således er fint sammensat ift. befolkningens fordeling kan man ikke sige, at deltagerne udgør en repræsentativ gruppe. Deltagerne på en borgerhøring af denne type, hvor deltagerne selv har meldt sig, vil aldrig være repræsentativt sammensat. Der blev *inviteret* en repræsentativt gruppe, men de der *tilmeldte* sig er ikke repræsentative. Det er mennesker der responderer på opfordringen om at deltage, ansøger fordi de har et anliggende eller en særlig interesse.

I tilmeldingsskemaet blev deltagerne bedt om at motivere deres ønske om at deltage i borgerhøringen. Nogle skrev flere sider, mens andre udtrykte sig anderledes kontant og i få sætninger. I dette tilfælde faldt deltageres anliggender i tre kategorier: For det første dem, der ganske neutralt synes, det kunne være spændende at deltage i. For det andet dem, der har en positiv holdning til folkekirken, som de her så en mulighed for at give stemme. Og for det tredje dem, der har en negativ holdning til kirken, og som med borgerhøringen så en mulighed for at påvirke kirken til at ændre kurs.

Primært kunne deltagerne dog karakteriseres ved **mangfoldighed**. Vi hørte "stemmer", vi normalt ikke hører fra mennesker der, hvad enten de jævnlige kommer i kirken eller ej, her har oplevet en kanal for kommunikation med kirken, der normalt ikke er mulighed for. I den forstand både opfyldte borgerhøringen sit formål og var i sig selv anderledes og nytænkende. Modellen for at fortsætte dialogen lokalt foreligger med konceptet for borgerhøringen.

Det skal her blot tilføjes, at de mange personlige budskaber: "Desuden mener jeg!", som 74 af de deltagende ca. 85 borgere havde valgt at lægge i den dertil indrettede postkasse, helt dækkede mangfoldigheden blandt deltagerne. Budskaberne dækkede stort og småt – fra et ønske om et lavere toneleje på salmesangen til ønsker om adskillelse af stat og kirke.

Konklusion på borgernes budskaber

Overordnet kan borgernes budskaber sammenfattes i et paradoksalt ønske om "en skarpere profil og en større rummelighed", som et af planlægningsgruppens medlemmer meget præcist udtrykte det. Ønsket om en skarpere profil retter sig mod en oplevelse af kirken, og hvad den står for, som meget lidt synligt. Kirken manifesterer sig ikke klart og tydeligt – savner synlig identitet. Borgerudsagn som eksempelvis følgende udtrykker det: "Hvorfor hvisker man i kirken?" og "vi ønsker noget at forholde os til" samt "måske tænker det enkelte folkekirkemedlem kirken snævrere, end den er". Man ved ikke om, og oplever generelt ikke, at kirken har noget at sige af relevans for nutidsmennesker. Det man tydeligst hører er

fordømmelsen af andre trosretninger og en manglende nysgerrighed og imødekommenhed overfor elementer fra andre trosretninger, eller kombinationen af kristen tro med andre nutidige trosstrømninger som f.eks. troen på reinkarnation, astrologi, o.l. Ønsket om rummelighed udtrykker – måske bl.a. i forlængelse heraf – en oplevelse af fremmedgjorthed overfor kirken. En oplevelse af ikke at føle sig velkommen ”som man er”, og en tvivl om ”vil kirken mig?”, med hvad ”jeg” nu evt. måtte have med af ”uortodokse” tanker og tro? Der blev udtrykt ønske om at blive ”inviteret” – altså en oplevelse af, at kirken viser ægte og positiv interesse for den enkelte som menneske og ikke kun som mål for kristen mission.

Under dette overordnede budskab kan følgende 4 indbyrdes sammenhængende nøgleord udtrykke borgeres budskaber: **Forbindelse, Formidling, Dialog og Variation**

Forbindelse

Den forbindelse borgerne efterlyste er en forbindelse mellem ”virkeligheden” indenfor, altså kirkens verden, og ”virkeligheden” udenfor kirken forstået både som det omliggende samfund og andre trosretninger. Der opleves i forhold til andre ”virkeligheder” en meget stor afstand og en lukkethed i Folkekirken. Kirken opleves som utilgængelig. Det gælder i stort og småt: Tilgængelighed i form af åbningstider udover dem, der er knyttet til den ugentlige gudstjeneste og kirkens højtider. Det gælder tilgængelighed i form af kirkerummets muligheder for anvendelse til andre formål end de rent kirkelige eller tilgængelighed i form af menighedens involvering i gudstjenesten frem for den passive modtagende rolle på kirkebænken. Ligeledes gælder det tilgængelighed i form af præstens opsøgende virksomhed – ”mød menigheden, hvor menigheden er” – som bl.a. ytrede sig i et forslag om lokal nedsættelse af teams af præster, psykologer og andre faggrupper, der kunne være opsøgende i forhold til mennesker, der måtte have behov for det. I det hele taget efterlyste borgerne, at kirken havde en mere synlig og aktiv rolle i samfundet både socialt og etisk. Sidstnævnte med forslag om nedsættelse af et ”permanent etisk-teologisk råd”, der forholder sig til samfundsspørgsmål og moderne samfundsmæssige forhold og begivenheder ud fra en kristen etisk synsvinkel.

Formidling

Det stærkeste budskab fra borgerne til kirken gik nok på kirkens evne – eller manglen på samme – til at formidle sit budskab. Dels så det bliver forståelige for lægfolk (bl.a. udtrykt gennem et forslag om en styrkelse af præsternes uddannelse mht. kommunikation og formidling og gennem et ønske om, som det blev udtrykt, et ”lavere lixtal” på prædikenerne), dels så budskaberne indholdsmæssigt taler til nutidsmennesker og er relevante for menneskers tilværelse i dag. Borgerne oplevede generelt at have en manglende viden om det kristne budskabs betydning for deres tilværelse og synes ikke, at kirken hjalp dem til det ved den måde budskabet formidles på. Modernisering af sproget både i prædikener, salmer og ritualer blev nævnt. Ligeledes blev betydningen af at starte formidlingen hos børn og unge, bl.a. ved genindførelse af kristendomsundervisningen i skolerne (i moderniseret form og ikke mindst dialog-funderet). Forslag om tilknytning af spin-doktorer, synlighed gennem lokalpresse og ”reklamering” for gudstjenesten og andre kirkelige aktiviteter blev også nævnt – med en samtidig fremhævelse af påpasselighed med ikke at blive ”for poppet”.

En enkelt gruppe udtrykte meget stærkt, hvad de ikke ønsker formidlet. Ud med dogmerne! Ud med Jesu død på korset som Guds mening, jomfrufødslen, treenigheden, evig fortabelse, kødets opstandelse og skabelsesberetningen. Sådan!

Om end flertallet af borgerne ikke kan tages til indtægt for denne holdning, høstede det dog klapsalver (og en vis forløsende latter) fra forsamlingen, da det blev præsenteret.

Nu ville det være forståelig, hvis man fra kirkens side steg af og trak sig fra dialogen. Hvad vil disse mennesker? Det er jo afskaffelse af hele fundamentet for kristendommen - og dermed selve kristendommen, man her ønsker afskaffet! Hvad er der så at have dialog om? Dog kan man vælge den mere konstruktive

indgang og se dette som netop et udtryk for manglen på viden og oplevelse af relevans. Og det peger tilbage på behovet for en klarere formidling af det kristne budskab i en nutidig kontekst.

Et gennemgående og mere generelt udtrykt ønske, der kan ses i sammenhæng med ønsket om afskaffelse af ”dogmerne” mv. jf. ovenfor var et ønske om, at kristendommens ”glade budskab” accentueres mere af og i kirken. Med et borgerudsagn kan det spidsformuleres som ”mere glæde” og ”udgangsbønnen bør udskiftes med en opløftende sang”. Også her ville det være forståeligt med en kirkelig reaktion af typen – ”Nej nu...er det den nemme vej, ”bekvemmelighedskristendom”, man vil!?” Og også her vil en mere konstruktiv indgang måske være at se dette som et udtryk for, at den moderne tilværelses kompleksitet og tempo giver et behov for ”åndehuller” og steder, hvor man kan hente mentale ressourcer til at berige og klare det moderne dagligliv.

Endelig var der også en generel tendens til at ønske kirkens etiske fundament og værdigrundlag fremhævet (for nogle på bekostning af det religiøse og trosrættelige fundament). Fremhævelse af Jesus som ”menneskeheden” læremester, rollemodel, broder, fører og leder (for nogle på bekostning af Jesus som Kristus og Guds søn). I denne sammenhæng kan også det generelle ønske om at bibeholde budskabet om næstekærlighed, de medmenneskelige værdier, ”Jesu lære om kærlighed, tilgivelse og fred” i kristendommen ses.

Dialog

I forlængelse af ønsket om en modernisering af kirkens formidling var der et generelt udtrykt ønske om at ændre den traditionelle envejs-kommunikation til tovejskommunikation og dialog – ”tal med os – ikke til os”, som en gruppe udtrykte det. Dette ønske om dialog omfatter også ønsket om en større involvering og aktivering af menigheden. Eksempelvis var der forslag om, at det er medlemmer af menigheden, der læser dagens tekst, samt at også andet kan læses op her, f.eks. digte. Ønsket om mere dialog gælder både i kirken i relation til de kirkelige handlinger og udenfor kirken, dvs. at flytte kirken ud til folket, der hvor de er. Vejkantsgudstjenester og gøgler-gudstjenester blev nævnt som positive eksempler i den forbindelse suppleret med nye ideer som specialgudstjenester med mulighed for lægmandsoplæg.

Ønsket om mere dialog kan udtrykkes med følgende borgerudsagn: ”Nutidens dansker vil ikke lytte men diskutere/debatere”, herunder at ”Kirken bliver et forum for debat om og med andre trosretninger, fordi det er en nødvendighed til erkendelse af vores ståsted og til at finde fælles værdier, vi kan mødes om”.

Variation

Ønsket om variation gik også som en rød tråd gennem høringen mulighed for variation i kirkerummets indretning, så det er fleksibelt og anvendeligt til flere formål (f.eks. udstillinger), variation i gudstjenesten og de kirkelige handlinger i øvrigt (variation i de ”stive, indgroede, vanemæssige bøn- og tilbedelsesformer og ritualer”), inddragelse af forskellige formidlingsformer (f.eks. drama, nye sang og musikformer, mulighed for dialog om dagens tekst osv.), involvering af menigheden på forskellig vis (bl.a. i forbindelse med valg af salmer).

Er det da underholdning, folk vil have, kunne man spørge. Ja, det er det måske også, men primært er det et ønske om en levende kirke med en klar og synlig identitet, der ”vil” menigheden, som udtrykker det, og som søger at imødekomme den mangfoldighed, som menigheden repræsenterer. Altså, som nævnt indledningsvis et ønske om en folkekirke, der udvikler en skarpere profil og en større rummelighed. At udvikle og udvide rammen og formidle kerneværdierne ind i en nutidig kontekst uden at sælge ud og banalisere: Budskabet, kirken som bygning og samlingssted, sang, bøn, ritualer og højtider mv.

Nu er det så folkekirkens udfordring at finde en vej i denne mangfoldighed af behov, ønsker og ideer med henblik på at møde mennesker, hvor de er fysisk såvel som mentalt. Borgerhøringen var en bekræftelse på, at der dels er et generelt ønske om, at kirken fortsat har (kan have) en rolle at spille i nutidsmenneskers liv, dels at der er et behov for kirken til at tænke sig selv og relationen til menigheden anderledes end i dag, hvis den fremover skal møde flere mennesker, der hvor de er.

Ved Mette Seier Helms.

Kirken som hus

Jørgen Kreiner-Møller

”Det er godt at tænke på Gud, når man tegner et hus”

— Carl Nyren, svensk arkitekt (1917–)

Borgernes idekatalog rummer 4 udfordringer. Deltagerne på Kertemindemødet har formuleret 4 hovedspørgsmål til fremtidens folkekirke:

1. Hvordan bliver kirkerummet vedkommende for alle?
2. Hvordan bliver musik og tekst fælleseje?
3. Hvordan skal åbningstiderne være?
4. Hvordan får vi mere kultur i huset?

De svar der gives er sympatiske, logiske og meget meget forudsigelige!

Når kirkerummets kvalitet, nærvær og betydning kommenteres, så udtrykkes ønsket om en større variation: Forskellige gudstjenesteformer, forskellige møbleringer, stemning med lys og blomster ved særlige lejligheder. Jeg kan ikke lade være med at tænke på de utallige børne- og ungdomsgudstjenester, familiegudstjenester, værkstedsgudstjenester, musikgudstjenester, gudstjenesterne på menighedsplejens hjem for ældre, gadegudstjenester og rock-gudstjenester, som jeg har hørt om, og som jeg med glæde har haft mulighed for at deltage i. Borgerhøringen bekræfter behovet, og jeg er sikker på, at vi fremover vil se større mangfoldighed og kreativitet indenfor dette område – indenfor og udenfor kirkens fysiske rum.

På samme måde med musikken: Der er ønske om en større variation og et bredere musikalsk udtryk. Intet nyt under solen, Willy Egmos og ligestillede kan stille og roligt swinge videre, og Per Ramsdals unge kan rocke videre med og uden strøm – også i gudstjenestesammenhæng.

Ønsket om at afskaffe den låste kirkedør har også været på menighedsrådenes dagsorden i lang tid. I det menighedsråd, hvor jeg sad som formand for 15 år siden, arbejdede vi med at gøre kirken tilgængelig i hverdagen. Vores projekt ”åben kirke” blev effektivt skudt ned af den kvindelige sognepræst, der på højlandet akademikerfacon konstaterede, at hun ikke havde gået på universitetet i 8 år for at blive dørvogter på Vesterbro. Nu er der trods alt nogle relevante sikkerhedsmæssige problemer med de åbne kirkedøre, og det har arbejdsgruppen også øje for. Men teknik kan da virkelig ikke løse problemet. Den andagtssøgende eller den almindelige nysgerrige turist, der ønsker at se kirken indefra skal ikke checke ind, som når vi tager flyveren til New York. Ønsket må være at møde et menneske i kirkedøren og ikke kun en kodelås og dørtelefon.

Kulturen får samme forudsigelige behandling i kataloget: Mere fleksibilitet, flere koncerter og kunstudstillinger. Hvem havde ventet andre svar, og hvem kan være uenig?

Det er mere interessant at hæfte sig ved det, der mangler i kataloget, når vi taler om gudstjenesterummet og de fysiske rammer for menighedens liv og vækst i relation til fremtidens folkekirke.

- Hvad er det for rum fremtidens menigheder har brug for?

- Hvad skal vores gudstjenesterum kunne?
- Hvad med en kvalificeret kommentar til forrige århundredes omfattende kirkebyggeri?

Og så er der selvfølgelig billedkunsten, som er ukommenteret i kataloget:

- Skal der eller skal der ikke være billeder i kirkerummet?
- Hvad kan og hvad skal billedkunsten i givet fald bidrage med osv.?

Det er lidt ærgerligt, at arbejdsgruppen ikke har haft blik for disse væsentlige spørgsmål, og givet et bud på et svar.

Det største byggeboom indenfor kirkebyggeriet siden middelalderen havde vi jo i forrige århundrede: Den kraftige urbanisering og byvækst blev fulgt op – der blev bygget kirker og atter kirker. Og så var det vel at bemærke kirker i en ny udformning. Kirkerummet fik en udformning, hvor den traditionelle processionskirke med våbenhus, kirkeskib og kor blev forladt, og i stedet blev der arbejdet med en ny rumlighed i plan og snit – nye ekspressive konstruktioner, nye materialer og nye lysindtag – alt i alt en ny arkitektur. Samtidig blev et-rumskirken forladt. Nye kirker er bygningsanlæg med kirkerummet som det centrale rum omgivet af små og store kontorer og menighedslokaler.

Det samlede billede af kirkens huse er dermed blevet meget varieret, og de fysiske rammer om menighedernes liv og vækst er meget forskellige, fra den lille landsbysammenhæng med den hvidkalkede middelalderkirke og præstegård til parcelhusforstadens gule murstenskirke og sognegård. Den variation, der efterspørges til rummets brug i kataloget, findes konkret fysisk i vores meget rige kirkearkitektur. Det betyder dog også, at der ikke i denne sammenhæng er entydige svar på de udfordringer folkekirken har. Der er forskellige bindinger og muligheder fra sogn til sogn, og det kræver opfindsomhed og kreativitet. Vi kan f.eks. ikke kassere den gamle landsbykirkens inventar, der er en væsentlig del af vores kulturarv, men præsten behøver selvfølgelig ikke hver gang at prædike ned til menigheden oppe fra prædikestolen. Præst og kor kan bare blive på gulvet i øjenhøjde med resten af menigheden – det er jo helt Luthersk.

Arkitekturen og billedkunsten er kunstneriske udtryk, der generelt tilbyder os æstetik, det smukke – glæden ved de synlige ting. Men samtidig giver bygnings- og billedkunsten os forestillingsbilleder, der fortæller om os selv, vores forhold til omgivelserne og vores medmennesker. De store livsfortællinger. Gennem billedkunsten kan vi blive lidt klogere på vores tilværelse, få udvidet vores horisont for hvad vi ikke tror er muligt, og genkende nogle ting, vi har glemt. Billedkunsten og arkitekturen kan fortætte vores livsindhold, og dermed er billedkunsten og arkitekturen i kirkesammenhæng en diskussion og refleksion værd – ja mere end det, den er værd at bruge penge på, når vi skitserer fremtidens folkekirke.

Da den store svenske arkitekt Lewerentz var ved at få bygget kirken i Bjørkhagen i den sydlige del af Stockholm kom en beboer fra bydelen forbi byggepladsen. Han så de meget skulpturelle mure rejse sig i den lyse birkeskov. Han spurgte så den unge sognepræst: "Skal det blive til et kraftværk eller en kirke?" Præsten fangede den og svarede lynhurtigt: "Begge dele". Sådan tror jeg, at mange som jeg har oplevet denne smukke kirke efter færdiggørelsen i 1960. Stilheden og stemningen, der omslutter en, når man sætter sig ind på en af bænkerne. Efter et øjeblik at have vænnet sig til det dæmpede dramatiske lys ser man helhed og detaljer, gobelinerne på altervæggen med skildring af den kristne kirkes historie fra Jesus fødsel til nu, knæfaldets invitation til bøn, nærheden til naturen gennem de omhyggeligt placerede og fint proportionerede vinduesåbninger. Når orglet spiller opleves rummets varme akustik. Menighedens nærhed og fællesskab opleves. Her hentes styrke og mod til livet udenfor – i sandhed et kraftværk.

Denne kirkebygning i Bjørkhagen og mange af vores kirker her i landet er heldigvis både kraftværk og kirke.

Udfordringen til fremtidens folkekirke er at fastholde kvalitetsniveauet, så skru ambitionsniveauet op, og sæt en høj standard for jeres kirke! Sognets gudstjenesterum skal være det smukkeste og mest betydningsladede rum i sognet. I modsætning til en vis hr. Rasmussen, så må jeg anbefale brug af smagsdom-

mere, tag dem med på råd, dyrk det professionelle, lyt til dem og diskuter kvalitet med dem, når kirkens hus debatteres. Det er rigtig dårlig forvaltning af samfundets ressourcer ikke at bruge eksperterne.

Og så kan man jo altid som arkitekten Carl Nyren sagde, tænke lidt på Gud, når man tegner et hus. Jeg tror det hjælper.

Ved Jørgen Kreiner-Møller, arkitekt maa, formand for Samvirkende Menighedsplejer

Niels Munk

Kirken som hus er rent menneskeværk. Det er blevet til for at skaffe menigheden ly og læ mod vind og vejr. Kirkebygning er ikke nævnt i Ny Testamente, tværtimod anføres det jo af Stefanus at

“Dog bor den Højeste ikke i huse, bygget af hænder”

– som profeten siger:

Himlen er min trone,

jorden min fodskammel;

hvilket hus skulle I kunne bygge mig,

siger Herren,

eller hvilket sted skulle være min bolig?

ApG7.48

Så kirkebygningen er menneskenes egen opfindelse og indretning. Til gengæld er kirkebygningen bærer af en tusindårig tradition. I hele kristenhedens historie har man, når man har bygget, søgt at skabe det bedst mulige værk og at forsyne huset med det prægtigste inventar og den skønneste udsmykning. Man har ydermere også tilstræbt modernitet. Kirkebyggeriet har fulgt de herskende arkitekturstrømninger og med gotikken ligefrem udviklet og introduceret en ny stilart. Og ellers har en ny kirkebygning jo været i tiden herskende stil: Romansk, gotisk, renæssance, barok, rokoko, nyklassicisme etc. Traditionen og sædvane hviler tungt på kirkebygningen og dens brug og kan ikke uden videre afvises.

Men i udgangspunktet er det jo menighedens egen sag hvordan kirkebygningen bør indrettes og bruges og det synes også at være borgermødedeltagernes holdning. Bortset fra en let undren over at man sænker stemmen eller hvisker når man kommer ind i en kirke, ses historie eller endnu mindre sakralitet behandlet.

1. udfordring: Hvordan bliver kirkerummet vedkommende for alle?

Udstillinger

Tanken er sympatisk og for visse kirkerums vedkommende oplagt. Andre steder, typisk i landsbykirkerne hvor faste stolestader står helt op mod væggene er det vanskeligt at finde plads til større udstillingsarrangementer. Men udstillinger der knytter tråde mellem kirken og den verden som den står midt i, vil det altid være værd at arbejde for, og så må man tilpasse udstillingens karakter og omfang efter de muligheder som er til stede. Dette forslag leder direkte til et andet:

Variér placeringen af inventar

Først må det jo påpeges, at den overvejende mængde af danske kirkebygninger på det nærmeste er museumsstykker. De fleste ville, hvis bygningsfredningsloven gjaldt for kirker, være fredede. Det medfører i praksis en temmelig restriktiv kurs fra tilsynsmyndighedernes side, når det gælder historisk inventar. – Og såmænd også når inventaret blot er ældre og uden særlige æstetiske kvaliteter.

Historien vejer tungt, men mange indretningsmæssige forhold, der tilsyneladende opfattes som stive, har jo deres oprindelse i praktiske forhold. Prædikestolens placering ved et vindue i sydsiden, af hensyn til dagslyset; at den er hævet er jo naturligt nok, når hensigten er at menigheden skal kunne se og høre den talende. De lukkede stolestader skulle beskytte mod træk i den uopvarmede kirke. Og sådan kan en længere række historiske forudsætninger opremses.

Men der hvor det kan lade sig gøre, kan kirkerummet i mange tilfælde tilføres nye brugsmæssige og æstetiske kvaliteter ved en godt gennemtænkt, fordomsfri nyordning af inventaret. Da den katolske kirke justerede sin liturgi og vendte præsten mod menigheden sås mange gode eksempler på nye alterborde og læsepulte der som enkeltstykker ofte er af høj kvalitet. Det var beskedne ændringer, der alligevel i mange tilfælde nydefinerede rummene. Men så vidt jeg ved, gennemførtes denne ændring ikke uden sværds slag. Sagen er jo, at kirkefolket er temmelig konservativt og nødigt ser ændringer i det vante, og for det meste heller ikke ser noget behov for at nytænke kirkerummets indretning.

Variér rummet

Her lander vi midt i det allersværeste. I nye kirker er det en klar erfaring at variable rum, med mødesale og konfirmandstuer, der ved foldedøre eller skydeporte kan lægges til kirkerummet, udgør et næsten uløseligt arkitektonisk, praktisk og akustisk problem. Den klarhed og enkelhed som tilstræbes i kirkerummet kan ikke fastholdes ved sådanne løsninger. I de gamle kirker forbyder variationer i rummets tilstand næsten sig selv. Kirkefondet har beskæftiget sig med problemet og udgivet hæftet "Lillekirken i storkirken", men i praksis er der – mig bekendt – ikke fremkommet overbevisende løsninger efter dette princip. Dog findes et udmærket eksempel i Treenighedskirken i Kristianstad. Årsagen er velsagtens, at kun de færreste gamle, store kirker har ledig plads til særlige indretninger, fordi man uvægerligt støder på problemet med det urørlige historiske inventar.

En løsning kunne være varieret brug af rummet i kombination med mulige ændringer i inventarets placering og karakter. Eksempelvis har man i Vor Frelsers Kirke en flytbar, mindre døbefont, som kan opstilles midt i skibet. Somme tider bliver den brugt og somme tider opfordres menigheden til at "lette sig" og følge med over til den gamle døbefont i et hjørne af kirken. Når menigheden således samles og slutter kreds om døbefonten og om dåbshandlingen, tydeliggøres det at barnet ved dåben også indlemmes i menigheden. Og hermed er vi automatisk gledet over i næste forslag:

Variér gudstjenesten

Ja, den idé kan ingen have noget imod. Udover højmessens som ligger i faste rammer er der jo en række af andre muligheder som også i vid udstrækning benyttes. Her tror jeg igen, at en varieret brug af rummet kunne være med til at give den enkelte særlige gudstjenesteform sin egen karakter; igen, med de muligheder og begrænsninger inventar og rumform giver.

Anvend lys og blomster

Jamen, det gør vi da! Og normalt med variation; jo mere festlig en anledning, jo flere lys og blomster. Og efter omstændighederne slet ingen.

Evt. tænde lys (også uden for gudstjenesten)

Jeg går ud fra at der tænkes på elektrisk lys, så kirken ses og træder frem i bybilledet eller landskabet. Jo, det kan have betydning for kirkebygningens synlighed, men kan også medføre forvirring med hensyn til åbning og adgang.

Det er mest praktisk, at tændt lys hænger sammen med aktiviteter i kirken, så jo mere aktivitet, jo mere lys! I øvrigt ville det være praktisk og ønskeligt at kirken var åben for besøgende også når organisten eller andre tænder lyset og øver på orglet eller med koret.

2. udfordring: Hvordan skal åbningstiderne være?

Ja, alle kan tilslutte sig ønsket om ikke at komme til en lukket dør. Kirken skal helst være åben og tilgængelig. Men frygten for hærværk og tyveri begrænser i praksis åbningstiderne til de perioder hvor personale er til stede og hermed taler vi økonomi. For de kirker som har oplevet tyveri og hærværk er dette smerteligt. Spørgsmålet er imidlertid hvad den kølige statistik siger om problemerne. Står det så slemt til, så man ikke kan imødekomme et klart og bredt ønske om større tilgængelighed? Elektronisk adgang ved kortlæser indebærer formentlig registrering. Overvågning? Video?

Jeg har svært ved at forestille mig sådanne løsninger. Men gem kirkesølv og lysestagerne væk, og lad os se hvor stort problemet egentlig er. I øvrigt er åbne kirker jo forsikringsdækkede.

- Dørvagt: Økonomi
- Handicapvenlig: Naturligvis, men med de forbehold som skyldes visse gamle bygningernes egenart og urørlighed.
- Gratis adgang: Ja, selvfølgelig. (også til kongegrave).

3. udfordring: Hvordan bliver musik og tekst fælleseje?

Selvom det fastslås at salmesang og orgelmusik skal bibeholdes, fornemmes en vis fremmedhed overfor gudstjenestens traditionelle salmesang og orgelmusikken. Men også lyst og vilje til at synge.

Forslagene til ændringer er kendte, bortset fra karaokeanlægget, og er jo i vid udstrækning indarbejdet i mange sognes gudstjenesteliv. Alle de stillede forslag kan vist finde almindelig opbakning.

- Temagudstjenester for specielle grupper (børn, unge, ældre)
- Særlige emner, f.eks.: ny salmebog, gospelkor
- Forskellige musikgenrer. Kirkekoncerter af varieret karakter
- Korsangere skal kunne ses. Ja, vi må huske at orgel og kor er til støtte for menighedssangen, koret er også del af menigheden og giver ikke koncert ved gudstjenesterne.
- Mulighed for indlæring af nye salmer. Salmesangsafstener/salmesangsgudstjenester hvor nye salmer indøves og forklares (hvis det er nødvendigt!)

4. udfordring: Hvordan får vi mere kultur i huset?

Bibeholdes:

- Gratis koncerter
- Kirkekor

Afskaffes:

- Nogle af salmerne: ...Salmebogskommission!

Nye ideer:

- Mere fleksibilitet mht. Musikvalg/genre (både ved koncerter og kirkelige handlinger)
- Flere koncerter
- Indgangs/udgangsmusik (gerne verdslig)
- Menigheden er med til at vælge salmerne
- Synliggør kirkekoret
- Kunststillinger

Hele 4. udfordring og idéerne afslører en afgrund mellem borgermødets synspunkter og de temaer der drøftes når fagfolk mødes til konferencer og kongresser.

Borgermødets deltagere mener at kirken skal være et "rart" sted og idéerne peger imod en verdsliggørelse af kirken, hen i retning af et borgerligt kulturhus.

Ved 24. Evangelischer Kirchbautag i Leipzig, sidste år var temaet: "Sehnsucht nach heiligen Räumen". Ved den nyligt afholdte nordiske kirkebyggekonference i Åbo i Finland var temaet "Det heliga rummet".

Det har ved disse to lejligheder og ved flere forudgående, vist sig noget nær umuligt at komme blot tæt på en konklusion, men optagetheden af det sakrale rums karakter og egenart står i skærende kontrast til de forestillinger lægfolket (den del af det, som er kommet til orde på borgermødet) nærer.

Det er nu ikke blot teologer og arkitekter der er optaget af det sakrale. Selv arbejder jeg for tiden med et projekt der sigter imod at gøre en meget hverdagsagtig kirkebygning fra 1970'erne mere kirkelig. Og her mener menighedsrådet det bogstaveligt. I stedet for parcelhusatmosfære og hygge ønsker man alvor, højtid og genkendelige kirkemotiver i bygningen. Samme holdning og ønske har også været udtalt hos de fire MR jeg har tegnet nye kirker til.

Hvis borgermødets deltagere er blot nogenlunde repræsentative, har kirken en vældig pædagogisk opgave med at gøre begribeligt hvorfor kirkebygningen ikke kan være et borgerligt kulturhus, hvorfor kirkebygningen har visse indretningsmæssige bindinger, hvorfor der ikke spilles Kim Larsen-sange. Og åbenbart, i det hele taget hvad det er at være evangelisk-Luthersk kirke.

Ved Niels Munk, arkitekt maa og medlem af Kirkefondets arbejdsgruppe for kirkebygninger og kirkeudsmykning

Kirken, troen og det eksistentielle

Lis Mikkelsen

Jeg har for nylig skrevet en kronik i JP om mit syn på folkekirken. Der har jeg blandt andet skrevet at folkekirken ikke befinder sig i nutiden.

Forleden traf jeg en af mine gamle kolleger på gaden. Han er pensioneret lærer og meget kirkeligt interesseret og hans sagde til mig:

”Jeg har læst din kronik og jeg er ikke enig med dig. Jeg tror du overser at kirken er det der binder fortid og nutid sammen. Jeg hørte et foredrag forleden hvor foredragsholderen sagde at hvis en person fra 1700-tallet kom i en tidsmaskine og landede i vor moderne tid så ville han ikke genkende noget som helst.

- Sproget ville være anderledes
- Folks omgangsformer ville være anderledes
- Byggestilen/husene ville være anderledes
- Maden ville være anderledes
- Alt ville simpelthen være fremmed.

Undtagen hvis manden fra 1700-tallet skulle have held til at komme ind i kirken en søndag formiddag hvor der var gudstjeneste. Så ville 1700-talsmanden nikke genkendende til det sprog der blev talt, den måde folk opførte sig på, det hus man befandt sig i, vin og brød ville være det samme og ritualet ville være omtrent det samme.”

For min gamle kollega var der ingen tvivl om at han spillede sit trumfkort. Han syntes ikke der kunne være tvivl om at det sidste bindeled mellem fortid og nutid skulle forblive som det var. Det var jo netop bindeleddet.

For mig virkede argumentet lige modsat. Jeg synes at hvis noget har holdt sig næsten statisk i flere hundrede år så er det på høje tid at lave det om. Men sådan kan man jo se forskelligt på tingene.

I den lille by hvor jeg kommer fra er der et gammelt familiefirma der i 75 år gennem 3 generationer har tegnet byen. Det har været det lille samfunds største arbejdsplads. Der er mange familier der tjener deres brød ved at arbejde i firmaet og for byen har virksomheden været alfa og omega. Da fjerde generation kom til i familiefirmaet, begyndte der at ske en ændring. Firmaet betalte ikke sine regninger. I begyndel-

sen kom den gamle goodwill firmaet meget til gode, og forretningerne i byen undskyldte gerne en for sen betaling. Så kom rygtet at ordrerne var begyndt at svigte og at folk var blevet fyret. Firmaet fulgte ikke med tiden sagde man. Det tog i alt 5 år for fjerde generation at køre firmaet i sæk. Nu er det rekonstrueret og måske reddet. Men man kan sige at sidste generation ikke formåede at udnytte de betroede talenter særlig godt.

Det er lidt på samme måde med folkekirken.

Af danskere over 80 år er 94,8% medlemmer af folkekirken. For generationen mellem 20 og 30 år ser det anderledes ud. Da er medlemstallet faldet til 74,9%. Når man tager et gennemsnit af den danske befolkning er der 85,1% der er medlemmer af folkekirken, men medlemstallet er altså alvorligt faldende og formuen af de betroede talenter svinder hastigt. Det er især de unge der svigter folkekirken eller man kunne også sige at det især er de unge der bliver svigtet af folkekirken.

Unge mennesker i dag har ingen geografisk tilknytning. Stedet er ikke så vigtigt for dem. De har forbindelser over hele verden. Kirken tilbyder dem sognebånd og fast tilknytning til en bestemt kirke.

Unge mennesker i dag er dygtige brugere af alle slags kommunikationsmidler. De er vant til kontakt her og nu når det passer dem. De er vant til at vælge og vrage og til at give deres besyv med altid. Kirken tilbyder dem en egentlig gudstjeneste med envejskommunikation hvor det levende ord er eneste udtryksmåde.

Unge mennesker i dag går i byen hen på natten og lader festen vare så længe det er sjovt. Kirken tilbyder en gudstjeneste der begynder søndag formiddag kl. 10. Unge mennesker i dag søger individuel fordybelse og betjening. Kirken tilbyder dem fælles ritualer. Unge mennesker er meget optagede af religiøsitet, men deres fortrolighed med folkekirken er begrænset.

Jeg synes det er indlysende at kirken forsømmer at komme moderne unge mennesker i møde. Jeg ved der er enkelte steder hvor man prøver at gøre op med den stivnede form i kirken. Jeg ved der er præster der arbejder med nye kommunikationsformer i kirken, og der er præster der forsøger sig med natteåbent og sene gudstjenester. Men for de fleste kirker gælder det at der er en gabende afgrund mellem kirkens praksis og unge menneskers praksis. Og det er nu engang de unge mennesker der skal sørge for at også næste generation har en folkekirke.

Der er mange unge der mener at båndet mellem kirke og stat skal løses. Formanden for en af de politiske ungdomsorganisationer siger: "Vi kræver et frit religiøst marked!" Han går ind for at man får en ordening på linje med den amerikanske hvor hver menighed klarer sit eget også på det økonomiske område. I Danmark har vi tradition for at man kan leve fredeligt side om side med mennesker som man på mange måder er uenig med. Men man kan altså alligevel høre til under samme overordnede paraply – nemlig folkekirken. Jeg har altid syntes det var godt at leve et sted hvor man respekterede andres ret til at udlægge ordene anderledes.

I kristendommen hører troen og tvivlen sammen. Det er måske det der får søgende unge til at bekende sig til andre mere skråsikre religioner. Mange unge vil gerne have absolutte svar på deres spørgsmål. Det med at troen og tvivlen hører sammen i kristendommen og så det at vi har meget vide rammer for hvad man kan tillade sig det kan på unge umodne mennesker virke som om man har en dårlig sag. Når en præst i folkekirken proklamerer i avisen at han godt nok er ansat som præst for en menighed, men at han ikke tror på Gud så synes mange unge friheden går for vidt. Når unge søgende mennesker møder den holdning hos en mand der er ansat til at tjene en menighed, er det ikke så sært at de ser sig om efter en religion hvor talen er ja-ja eller nej-nej.

Der er ikke meget ved en folkekirke uden folk, men det er netop hvad man ser nogle steder. Det skyldes måske at man lige så godt kan tænde for radioen eller fjernsynet søndag formiddag som man kan gå i kirke – live. I høringen i Kerteminde er der mange der har udtrykt sig om folkekirkens måde at forvalte sine betroede talenter på. En af dem siger: "Kirken er et godt sted at komme, men det er sjældent man

bliver overrasket!" Og det må man sige er rigtigt. I kirken er der en afsender af et budskab ligesom i radioen, og man har som modtager omtrent samme mulighed for at blande sig i debatten som når man hører radio eller ser fjernsyn. Man kan ikke engang sende en sms om sin mening om gudstjenesten når den er forbi. Det kan man dog somme tider om tv-udsendelser. Jeg tror folkekirken er nødt til at finde ud af at dialog er bedre end monolog. Hvis den altså vil bestå i mange generationer endnu.

Kirkens ansatte har tiltaget sig ret til at bestemme hvordan folkekirkens liv skal være. Vi har lige fået en ny salmebog der blev meget diskuteret inden den blev taget i brug. Jeg kunne godt tænke mig at salmesangen blev givet fri i kirken. Og at musikken blev givet lidt mere fri. For mange især unge kunne musikken være det der blev adgangsbilletten til at bruge kirken. Vi kender alle historier om frygteligt profane mennesker der vil synge Kim Larsen og "Altid frejdig når du går" i kirken. Nu har vi en autoriseret salmebog så kirkens ansatte med loven i hånd kan afslå folks ønske om at få opfyldt en kedelig musiksmag.

En god præst betyder utrolig meget for om kirken bliver brugt. Jeg tror præsternes uddannelse trænger til en alvorlig reformation. Jeg tror præsten er nødt til i langt højere grad at vise sit ansigt i lokalsamfundet. Præsten er nødt til at være opsøgende i langt højere grad end det er tilfældet i dag. Præsten er nødt til at have en tillægsuddannelse i kommunikation og kulturformidling. Præsten kunne også sørge for at kirken bliver et forum for debat med andre trosretninger. Jeg har den opfattelse at det er vigtigt at præstens menighed med jævne mellemrum kan evaluere præstens embedsførelse.

Jeg tror også folkeskolen bærer en lille del af ansvaret for at så mange unge er kirkelige analfabeter. På den folkeskole hvor jeg underviser kender jeg ikke nogen lærere der har kristendomskundskab som linjefag. Man sørger omhyggeligt for at ingen lærer har kristendomskundskab som enkeltstående fag i en klasse. Man kan som lærer sagtens have idræt eller sløjde som det eneste fag i en klasse, men man kan ikke have kristendomskundskab. Det er for tung en byrde for en lærer. Det er for belastende. Man har det som regel sammen med dansk eller historie. Jeg kunne godt tænke mig at faget blev styrket ved at få tilført flere timer og ved at have undervisere der var faglærere i netop det fag.

En af deltagerne i kirkehøringen i Kerteminde udtrykker: Kirken skal være det sted vi mødes om det vi ikke ved. I vores verdslige verden er man optaget af dagen og vejen og fritiden. Mange af os har en vis blufærdighed tilknyttet religiøsitet. Det er ikke noget man taler om. Men de fleste af os har en eksistentiel anelse om at midt i vort rationelle, fornuftige liv er der en kerne hvor fornuften ikke slår til. Arkitekten Mogens Lassen byggede i 30'erne rationelt og praktisk. Da han skulle bygge et hus til sig selv var de midt i huset et lønkammer med lys og vinduer men uden døre. Det var et lønkammer til religiøsitet. I vor moderne tilværelse er kristendommen blevet næsten skjult. Det er for mange blevet et rum uden indgangsdøre. Jeg synes det er folkekirkens pligt at tage fat på den drøftelse om troen som moderne mennesker – også unge mennesker trænger til. Folkekirken må sætte en dør ind til troens lønkammer så unge mennesker ikke møder en religion hvor troen er næsten hemmelig og hvor dens udøvere udgør et hemmeligt broderskab.

I et gammelt solidt firma kan en uduelig direktion formøbe aktiverne på kun 5 år. Folkekirkens formue er 85% af den danske befolkning. Hvis den ikke passer og plejer sin formue og sørger for at følge med tiden så kan det på meget få år gå sådan at folkekirken sætter alt sit arvegods over styr.

Ved Lis Mikkelsen, lærer, Toftlund Skole

Inge Lise Pedersen

Jeg hører til dem der har kort lunte. Derfor havde jeg ikke læst meget i idekataloget, før jeg begyndte højlydt at kommentere det. Hvad ville man med folkekirken, når man ville afskaffe kristendommen og ville have at præsterne skulle være åh så forstående støttepædagoger? Nå, når man farer hurtigt op, falder man som regel også hurtigt ned igen. Jeg tog en dyb indånding og besluttede at tale med de folkekirkemedlemmer der havde formuleret budskaberne, ikke mod dem. Det betyder at jeg har forsøgt at læse

budskaberne så positivt som jeg kan, og lægger vægt på en konstruktiv medtænken, men er tilbageholdende med min kritik.

Præsentation

De 9 udfordringer kan efter min vurdering koges ned til 3, og disse 3 hænger tæt sammen.

1. Folkekirken har et kommunikationsproblem

Alle undergrupperne peger på at folkekirken har et kommunikationsproblem. Først og fremmest er vi (og med 'vi' mener jeg folkekirken forstået som alle der har påtaget sig et ansvar i folkekirken, ikke kun præsterne) dårlige til at formidle det kristne budskab, men en gruppe peger også på at vi er dårlige til at formidle hvor rummelig folkekirken egentlig er. Folkekirken har altså også et imageproblem.

2. Folkekirken må reformeres

Folkekirken er stivnet i sin formulering af den kristne bekendelse. Den er blevet til lære uden liv, derfor ønsker man en reform. Man vil bibeholde Biblen som en fortælling og som en kilde til moral og til livsoplysning. Man ønsker at samles i kirken til søndagsgudstjeneste med salmesang, og til dåb, bryllup og begravelse, og man ønsker at have præster til sjælesorg og til at indgå i en eksistentiel samtale som også omfatter samtale med andre religioner. Man er imod enhver fast formuleret trosbekendelse. Dogmatiske formuleringer opfattes som forhandlingsprotokollater, og forestillinger om helvede og evig fortabelse anses for at have en alt for central placering i bekendelsen. Begge dele mener man bør afskaffes. Ord som dogme og korsdød er negativt ladede, synd og skyld nævnes slet ikke. Plusordene er åbenhed, medmenneskelighed, næstekærlighed, dialog, tolerance, etik. Hvis dette er det tavse flertals røst, så er én ting klar: De der i sommerens debat har talt for at gøre folkekirken til en bekendelseskirke har ikke folket bag sig.

3. Vi skal blive bedre til at præsentere troens identitet

Mens veltalenheden er stor når det drejer sig om reformeringen af folkekirkens værdigrundlag, er man påfaldende ordfattig i formuleringen af den sidste udfordring, at præsentere troens identitet. Jeg må derfor gribe til workshoplederens kommentar, som giver udtryk for at man vil pege på at det hører til den kristne tros væsen at den ikke er skråsikker, men at tvivlen altid hører med. Også her er det et spørgsmål om formidling af hvad tro er, jf. Jan Lindhardts kommentar i Politiken 13/9, men nok også en spørgen efter nogen der vil repræsentere troen, stå inde for den med deres person.

Hvad bør vi gøre? Budskaber og forslag

1. Nyformulering af kristendommens centrale indhold

Begrundelsen for at kræve reform af kirken er at den i dag er for uvedkommende. Der er brug for fortælling og fortolkning der kan formulere kristne grunderfaringer og give sans for hvad Jesus betyder, ikke for facitlister. Det kan lyde som en modsigelse, når man vil bevare biblen men afskaffe centrale udsagn i biblen, men det kan også opfattes som en kamp for en kærlig Gud. Og jeg minder om at Luthers reform var baseret på hans kamp for at vinde en nådig Gud. Det går måske an at se ønsket om nyformulering som et legitimt luthersk anliggende.

Klæder præsteuddannelsen de nye præster på til denne nyformuleringsopgave? Og tør vi give præsterne frihed nok til at arbejde med at finde troværdige udtryk der forbinder liv og tydning, erfaring og fortælling? Der kræves en radikal forkyndelsesfrihed for at en nyformulering kan lykkes, men selvfølgelig ikke frihed fra at blive modsagt af læg eller lærd, hvis vi opfatter forsøget som alt andet end troværdigt – måske bare som vrøvl eller studentikos lyst til at forarge borgerskabet. Og det forudsætter at vi ikke ter os som forkælede børn der mener præstens tro skal bære det hele, men indser at præsten tværtimod lever af menighedens tro og tillid.

2. Massiv satsning på formidling

Nyformuleringen skal formidles, og det formidlingsbehov kommer oveni det eksisterende formidlingsefterslæb. En af grupperne har fat i at kravet om reform nok mere bunder i forestillinger om folkekirken

end egentlig viden om den. En massiv satsning på formidling betyder ikke blot mere undervisning, men også mere forskellig undervisning; for forskellige aldersgrupper, på forskellige refleksionsniveauer, med forskellig viden, kort sagt: Rettet mod forskellige segmenter. En sådan satsning vil kræve et øget og anderledes udrustet mandskab. Der skal flere præster eller kirkelige lærere til, og/eller omfordeling af resurserne, måske færre gudstjenester, ligesom man kunne overveje om al kirkelig undervisning kræver at man er cand. theol. Er der ikke undervisning som vi andre også kunne klare? Tør præsterne uddelegere den? Eller er forestillingen om professionalismisme for stærk? Og tør vi påtage os det, i og med at det kræver ikke blot en basal viden, men også at vi med vores egen person, vores egen tro så ringe den end er, står inde for det vi skal formidle? Og hvis det er præsterne der skal bruge flere kræfter på formidling, så kræver det ændringer i stillingsbeskrivelsen for præster, herunder at de kan pålægges bestemte opgaver – og at det har ganske alvorlige konsekvenser, hvis de ikke udfører dem. Men dertil kommer at der er tale om andre former for formidling end vi er vant til. Det der efterspørges er ikke en ny sandhed, men snarere et nyt sprog. Underviseren skal ikke gennemgå et pensum, men sammen med "eleverne", i en eksistentiel dialog med dem, forsøge at tyde hvad troen betyder for os, dvs. for begge parter i dialogen.

Kristendommens identitet ligger i liturgien, i gudstjenesten, ikke i læren. Liv kommer før lære. Kristen tro er ikke at holde læresætninger for sande. Tro er ikke et spørgsmål om læresætninger, men om sind. Det betyder ikke at det udelukkende er et spørgsmål om religiøs selvrealisering. Kristen tro forholder sig til noget uden for den subjektive afgørelse, der er noget der fremtræder for mig som en virkelighed jeg ikke kan komme uden om. Det er vel det der ligger i ordene fra gruppe 2 om kirken som eksistentielt mødeforum for tro og undren. Men hvis det skal lykkes, skal folkekirken ikke blot imødekomme behovet for opmærksomhed, men vi, folkekirkens medlemmer, må også opøve evnen til at være opmærksomme. Også være opmærksomme på hvad vi møder i gudstjenesten. Være villige til at lade os forbavse. Vi kunne måske overveje at følge Knud Hansens forslag til nyformulering af velsignelsen: Herren velsigne dig og forbavse dig!

Ved Inge Lise Pedersen, formand for Kirkeligt Samfund

Referat

Torben Hjul Andersen, KFUK og KFUM: Der skal være forskellighed. Hvorfor skal vi i samtlige sogne lave det samme, og hvorfor skal samtlige præster lave det samme. De forskellige kirker i et område kan have forskellig karakter. Folkekirken skal i sine arrangementer/gudstjenester satse mere på forskellige segmenter.

Spørgsmål til arrangøren af folkehøringen i Kerteminde: Blev kirkens største succes minikonfirmander ikke omtalt på konferencen? Konferencedeltagernes problem er, at emnerne kræver mere end 10 min. at tage stilling til. Kirken har noget fast, der ikke bare kan laves om på. Men det givne kan formuleres og repræsenteres på forskellig måde. Det er dog svært at følge med i den hurtige professionalisering i samfundet. Udvikling og forandring går stadig hurtigere i samfundet. En af opgaverne er fællesskab. Hvordan gør vi det?

Ernst Otto Diderichsen, sognepræst Sørbymagle-Kirkerup: Det passer ikke, som påstået af Lis Mikkelsen, at stedet ikke betyder noget for unge mennesker. Folk søger tilbage til det sted, hvor de er blevet døbt, konfirmeret, etc. Unge vil ikke bare have absolutte svar. Men på den anden side vil de heller ikke have alt relativt. Til formidlerne af kristentroen skal der siges. Vi er nødt til at sige: Sådan er det. Med tilføjelsen: Vi kan ikke garantere det 100%.

Inge Lise Pedersen (i panelet): Præster skal ikke lave det samme. Men det kræver, at nogen kan blande sig i, hvad præsterne skal lave. Der er noget fast og givet. Vi skal turde sige: Sådan er det. Men vi skal også vove at turde gå ind i at turde nyformulere det givne. Vigtig er den eksistentielle samtale, hvor formidleren er opmærksom på den talende.

Lis Mikkelsen (i panelet): Unge er meget mere orienterede vidt omkring end den ældre generation. Unge vil gerne have mere klare svar. Det har de behov for.

Tine Lindhardt: Det er væsentligt ikke bare at præsentere men også repræsentere den kristne tro. Man skal tale således at man kan stå inde for det. Tine Lindhardt refererede til en norsk bibel skrevet i sms-sprog. Når man læser den, tvinges man til at være med. Den læsende kan ikke bare være tilskuer, men inddrager os i f.eks. bønner. På samme måde skal vi i kirken være med i det, vi formidler.

Søren Nielsen, sognepræst Holstebro: Det er ikke rigtigt, at alle præster ikke skal lave det samme. Det skal vi. Vi skal forkynde evangeliet. Hvis vi i kirken derudover vil have lavet andet vigtigt, skal der ansættes folk til det. I gamle dage var der utallige frivillige. Det er der ikke i dag, hvorfor der i dag skal ansættes folk til det. Danskernes viden og indøvelse i kristendommen er væk. Aftenbøn er næsten forsvundet. Hvis der ikke skal ansættes folk til den ekstra kirkelige aktivitet, skal lægfolket på banen.

Karsten Nissen, biskop i Viborg: Takkede Lis Mikkelsen for hendes indlæg. Karsten Nissen drog sammenligning mellem konferencen og en konference om det danske folkestyre. Vi har udviklet en politikertype, der først vil høre, hvad der optager folket, før man formulerer partiprogrammet. Politikeren er optaget af at sikre sit genvalg. Det må folkekirken ikke efterligne. Vi skal stå ved det, vi er. Af det grønne papir kan vi lære at vi skal blive bedre til mere dialog og at lytte mere.

Peter Villadsen, Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer: Strukturen i folkekirken gennemtvinger, at alle præster skal lave det samme, derfor gør de det. Selv om det i dag er muligt ved frivillige samarbejdsaftaler at variere arbejdsområderne sogne og præster imellem, er det alt for besværligt. Skal der skabes større fleksibilitet, skal det kobles til spørgsmålet om kirkens struktur.

Simon Kangas, oplægsholder: Det er bemærkelsesværdigt, at jeg er den eneste under 30 til denne konference. Det er ikke stedet, der er afgørende. Der skal være mennesker i øjenhøjde. Det er det afgørende. De unge kræver, at der stilles de rigtige spørgsmål, så de kan være med til at formulere svarene.

Keld Holm, biskop i Århus: En af problemerne ved en konference som denne er, at vi taler om folkekirken som en kæmpe mastodont. Mange af de ting, der efterlyses, er allerede ved at ske. Det vokser og gror med mangfoldigheden. Vi skal ikke sætte pluralismen i det eksisterende over styr i bestræbelsen på at gøre det bedre. Forandringerne skal ske lokalt. Angående talen om de unge. Henvendt til Lis Mikkelsen: "Jeg vil godt skyde tilbage. Der var en dimension, der manglede i indlægget. Da den danske folkeskole var ved at ødelægge skolen, var det, fordi man talte de unge efter munden. Det er ved at vende. Nu tør skolen begynde på det." Folkekirken skal ikke gentage den fejl. Vi skal kommunikere, at der i vort liv både er ting, der kan forandres, men der er også noget, der ikke kan. Det er en afgørende skelnen at gøre sig klart.

Lis Mikkelsen (i panelet): Til Keld Holm: Det er rigtigt, at vi har talt unge efter munden. Men vi er på vej væk. Man skal turde stå inde for det, man vil sige. Det personlige engagement. Det er vigtigt at ansætte professionelle folk, men præsterne skal også lære det! Til Simon Kangas: At stille de rigtige spørgsmål er også vigtigt.

Inge Lise Pedersen (i panelet): Er enig med Lis Mikkelsen og uenig med Søren Nielsen. Vi skal ikke have to grupper. En, der kan formidle, og en, der ikke kan. Der skal være sammenhæng mellem liturgi og formidling. I høj grad en vekselvirkning. Vi skal have flere præster, der kan forskelligt. Til Karsten Nissen: Vi skal naturligvis ikke tale folk efter munden, men hvis vi afviser folk på et falsk grundlag, så er det ikke rigtigt. Det er et problem, at der ikke samles erfaringer i folkekirken. Derfor skal vi gang på gang opfinde den dybe tallerken. Til Simon Kangas: Vi er alt for ivrige med at give de rigtige svar. Vi skal spørge meget længere. Til Keld Holm: Det er rigtigt, at der er masser af mangfoldighed i eksisterende tiltag, men det er for enkelt at henvise dertil. Vi skal give videre, at der er uforanderlige forhold. Men det er formidlingsopgaven, da folk ikke ved, at vi beskæftiger os med det.

Ref. Poul Bo B. Sørensen

Kirken i praksis

Peter A. G. Nielsen

Jeg skal prøve at uddrage essensen af borgernes ønsker og ideer så loyalt som muligt.

De ønsker kirken fritaget for det juridiske: Den civile registrering af nyfødte, udformningen af attester ved vielse osv. Til gengæld ønsker man, at kirken også fortsat skal håndtere barkedåb, konfirmation, vielse og begravelse.

Man mener, at "kirken skal markedsføre sit koncept noget bedre". Man foreslår at lokale medier bruges med spændende artikler/indslag om prædikenens tema den kommende søndag. Må jeg, som nytilflytter til København, foreslå, at man også ulejlig sig med at oplyse adressen på kirkerne, når gudstjenester annonceres i avisen. Der er gudstjeneste kl. 10 i Skt. Petri... jamen vi andre aner da ikke, hvor Skt. Petri ligger. Det siger meget om en intern indforståethed i de kirkelige kredse. Eller ligegyldighed med om der kommer nogen.

Jeg kunne også foreslå at man ulejlig sig med at oversætte kirkeåret til alm. kalenderdato. I det mindste bør præsten højt og tydeligt sige, at dagens tekst er til 21. søndag efter trinitatis, f.eks., og at teksten kan læses bag i salmebogen. Problemet er, at lydforholdene i de danske folkekirker er yderst kritisable. Det er meget svært at høre, hvad præsten siger – specielt inden han går på prædikestolen. God lyd kan i dag laves billigere end man tror. Der er masser af digitale muligheder. Også for ekko, når der råbes fra bjergene, for røg fra røgmaskinen ved den flammende tornebusk, jeg foreslår en tilbageerobring af kirkerummets magi – det må kunne lade sig gøre ved teknikkens hjælp at få kirkeskibet til at vugge – i erkendelse af, at vi er på gyngende grund. Som kristne tager vi da det hele med. Vi skal ikke sætte vores lys under nogen skæppe. Fodpedal på lux-mængden så man kan få lyset til at stige og falde i kirkerummet. Dæmpe juleaften – så de levende lys lyser ekstra. Brug kunsten. Uden sjov ingen alvor.

Borgerne ønsker fornyelse af gudstjenesten, og de ønsker selv at blive inddraget i de kirkelige handlinger. Man ønsker budskabet formidlet på en mere nutidig måde og med større overensstemmelse imellem form og indhold.

Det starter med, at man føler sig velkommen. Her foreslår borgerne, at præsten giver hånd i døren. Jeg kunne selv i den forbindelse foreslå ny startbøn: Velkommen, alle sammen. Tak fordi I kom. Tak fordi vi har fået lov at komme her i dag. Tak fordi vi frit kan lytte til guds ord. Osv.

Borgerne foreslår salmerne lagt ned i et toneleje, så man kan synge med. Det mangler da bare, vil jeg gerne tilføje. Og så må I også godt bede organisterne slappe lidt af med deres evindelige varieren. Jeg oplever alt for ofte, at det ødelægger salmesangen. Orglet skal fungere som underlægning. Og hvem har i grunden sagt, at det skal være orgel? Organistens kunstneriske trang kan udnyttes ved, at man lader ham/hende spille med – gerne improviseret under tekstlæsningen. Martha ved brønden – jamen lad det pible og strømme. Det skaber flow og nærvær, samarbejde i praksis, noget nyt at komme efter, organisten som et levende menneske – i samspil med præsten – indholdet bliver levende, tekstens magi øges.

Så er der kritik af præstens prædiken. Man føler den er højtravende, og at der tales ned. Den traditionelle prædiken er for lang og uforståelig. Jeg tror personligt problemet løses ved at lære præsterne at tale frit fra leveren – i stedet for at læse op af komplicerede kronikker – man har indtryk af er skrevet mere for at imponere end for os almindelige dødelige. Det levende ord. Skidt med om præsten kløjes i det, det gør ham bare til et levende menneske – ligesom os andre. Skaber identifikation. Publikum bør have indflydelse på prædikenens form. Hvis der f.eks. en søndag er overvægt af konfirmander, skal det kunne høres. De skal påvirke den måde, præsten taler på. Selvfølgelig da.

Så er der spørgsmålet om bønner. Man foreslår nogle af dem afskaffet. f.eks. udgangsbønnen. Og man foreslår menigheden inddraget, f.eks. som dem, der læser bønnerne op. Personligt synes jeg, der er alt for mange bønner. Bøn er samtale med Gud. Hellere en bøn, der letter, end 7 overfladiske. De mange bønner

synes mig at dække over mangel på tro. Så skal man rigtigt bedyre. Jf. ægtemænd, der bedyrer og bedyrer, hvor højt de elsker deres kone. Som regel dækker det over, at der er noget i vejen. Hvis man elsker behøver man ikke verbalt at skilte med det hele tiden. Jeg foreslår fokus på bønnen efter prædiken. Med efterfølgende stilhed. Så den enkelte selv kan tage over.

Så opfordrer man til diskussion efter gudstjenesten. Debat om dagens tema. Stille spørgsmål ved det, man ikke forstår. Og man ønsker at kirken åbner sig for personlige ønsker – f.eks. ved begravelser.

Sammenfattende tror jeg, man kan sige, at borgerne i Kerteminde ønsker gudstjenesten gjort menneskelig. Det er efter min mening også det bedste værn mod omklamrende klæbrighed og tivolisering. Der er en stor bekymring for, hvordan det skal gå med kirken i fremtiden. Jeg synes der er alt mulig grund til, at kirkens magthavere tager borgerne alvorligt.

Tro kommer af at lytte. Derfor er det jo vigtigt, at der kommer nogen og lytter. Det er jo ikke lige meget om der kommer nogen. For: Hvor mange samles for at dele tro, håb og kærlighed opstår synergi. Den samlede glæde bliver til mere end summen af de kilo, vi hver for sig kommer med. Der opstår mer-glæde. Og det er vigtigt, fordi vi jo godt ved, at mange søger kirken i nødens stund. Her er det ekstremt vigtigt, at der kommer unge, livskraftige også. Så glæden trives og møllestene flyver fra halsen af de nedbøjede og forpinte. Så vi sammen går lettede og frimodige ud i den verden, der så sørgeligt har brug for os – som små Guds hænder.

Når der kaldes til gudstjeneste kaldes der til samvær med Gud. Og Gud er kærlighed. Hvor Gud er, er der en varm og kærlig atmosfære. Den danske folkekirke burde være en stor, åben og kærlig favn. Det ville også give meget bedre rum til den tugtelse, der så smerteligt er brug for i en kultur af hovmod – som den, vi har udviklet.

Der er noget, der står fast. Det er ordet. Det skal der ikke laves om på. Men formen... selve formidlingen må vi da for pokker have lov at lege med. Jesus var ikke for fastholdere – han overraskede, gjorde op med, tog altid det enkelte menneskes parti når det var oppe imod loven og paragrafferne. Vi har pligt til at lege med formidlingen, specielt da i en situation hvor mange kirker står næsten tomme samtidig med at store dele af befolkningen savner ståsted og trøst.

Søg og du skal finde, står der. Jeps!

Ved Peter A. G. Nielsen, sangskriver, sanger og musiker, Gnags

Jan Lindhardt

”Hvorfor hvisker man i kirken?” Under denne tankevækkende titel diskuterede man borgerhøringen i Kerteminde. Der forelå et forbløffende papir fra borgerhøringen den 6. september; man troede ikke sine egne øjne. Dels ville flere have lavet folkekirken om til en religionsanstalt med plads i kirkerne for mange andre som man så kunne tilbede hver især. Mindre radikale ånder ville have lavet gudstjenesten om, væk med liturgien, væk med dogmer som opstandelse, jomfrufødsel, Kristi soning af skyld, etc. Og alle var enige om at præster kommunikerer meget dårligt.

Det sidste var måske det mest mærkelige, for præster er faktisk ret gode til at kommunikere. Faktisk på linje med advokater og politikere, hvis man skal tro ”Bytinget” som blev sendt i mange år fra DR1. Og det fik en til at tænke på hvem der egentligt var kommet til konferencen. Mon det overhovedet er folk, der har med kirke og kristendom at gøre? Hvor længe siden er det mon at de har truffet en præst? Senere hen har folk, som har været med på konferencen, ringet mig op og jeg har tit stået tilbage med et mærkeligt ubestemmeligt indtryk af dem. Nogle af dem var uden tvivl religiøse, men hvor meget det havde at gøre med kirke og kristendom, står hen. Jeg har derfor lidt svært ved at dele kirkeministerens begejstring. Skulle man følge konferencens hovedlinje, ville der ikke længere være kristendom og kirke i Danmark efter de linjer, som vi kender i dag.

Når der blev sagt så meget af så mange, så må der naturligvis også være ting at gå videre med og jeg vil nævne et par stykker. Der var mange kritikpunkter fra kertemindedeltagernes side, over at prædikestolen var anbragt så højt oppe; det var som om at præsten talte ned til folk. Nu er det en gammel skik, som går tilbage til 1550 eller tidligere og hænger sammen med at dengang havde man ikke mikrofoner, og derfor måtte præsten være hævet op over tilhørerne, for at man kunne høre ham. I vore dage har man mikrofoner så egentlig behøver man slet ikke at stå så højt hævet over folk. Og når man stadig bruger prædikestolen, er det fordi det er et meget smukt stykke møbel. Men hvis det irriterer folk, at præsten taler "ned" til dem, så må man da hellere sænke højden eller måske placere præsten i midtergangen, tæt på folk.

Der var også værre kritik: Musikken er for gammeldags, orglet fylder for meget i forhold til andre instrumenter, og koret står usynligt bagest i kirken i stedet for at stå forrest og give tonen an. Også her må man efter min mening give kritikerne ret. Hvis folk elsker moderne sange, f.eks. af Kim Larsen eller Gnags, så falder kirken vel ikke sammen, hvis de bliver spillet her. Det er blot svært at synge til, men måske kunne man klare det ved en solosanger. Og så burde man skrive teksten om – hvad kirken i øvrigt altid har gjort med såkaldt "verdslig" musik – så den passer bedre til det kristne budskab.

Man ville også gerne have flere lægfolk (dvs. ikke-præster) til at være aktive i kirken, f.eks. ved at læse nogle af teksterne eller sågar prædike af og til. Det kunne man sikkert også få glæde af, hvis det var folk, der havde noget at sige. Mange steder gør man det allerede, og kirken har efter min mening ikke råd til at sige nej til gode ressourcer, som kan bruges meningsfuldt.

Der var også megen kritik af gudstjenestens højtidelighed. Liturgien skulle væk. Særligt havde man set sig gal på trosbekendelsen, som man fandt meningsløs. Det blev efterlyst at liturgien blev mere frisk og på almindelig dansk, og noget kan man sikkert gøre; se f.eks. det stærkt udvidede afsnit med moderne bønner, som er i den nye salmebog. Men det er nu ret svært, for liturgien skal udtrykke det helt grundlæggende. Når præsten lyser velsignelsen og siger: "Herren velsigne dig og bevare dig", kan man selvfølgelig godt erstatte det med "Gud er glad for dig", men det har ikke helt den samme klang og tyngde selvom man fjører "meget" eller "virkelig" eller "skide" til.

Mange andre emner blev taget op, som man kan se på Kirkeministeriets hjemmeside. Og man kan overveje det tankevækkende i, som kirkeminister Tove Fergo konkluderede, at konferencen var et vidnesbyrd om at det at så mange mennesker gad kritisere kirken, betød at de trængte til den.

Ved Jan Lindhardt, biskop, Roskilde Stift

Referat

Efter de to indledderes oplæg, *Peter A. G. Nielsens*, der bl.a. betonede, at kirken burde møde folk der, hvor det er og arbejde for en mere menneskeliggjort, varm og nærværende holdning (f.eks. ind med flere verdslige sange og syng sangene i et lavere toneleje) og *Jan Lindhardts*, der karsk betonede, at udsagnene fra Kerteminde kom fra selvsikre, krævende og uvidende folk, der havde deres opfattelse om kristendom fra tv-udgaven af "Fiskerne" af Hans Kirk åbnedes den korte debat med, at de to borde, der skulle udtale sig, var på linje med Jan Lindhardt.

Der var et lettelsens suk over, at endelig blev det sagt, at holdningerne fra Borgerhøringen ikke kunne bruges til noget. Præget af uvidenhed kom bl.a. frem i, at det ikke var gået op for borgerhøringen, at et projekt som Minikonfirmander var en kæmpesucces. En af bordene udtalte, at dette projekt ofte gav folk en anledning til at komme i kirke, hvortil Peter A. G. Nielsen replicerede, at hvorfor i alverden man skulle give folk en anledning eller undskyldning. Det var et udtryk for kirkelig bedrevenhed, der gør, at folk lukker af. Herefter gik Jan Lindhardt videre i sin revsen af Kerteminde-udsagnene. Prædikenen skal aldeles ikke ud på nettet. En prædiken skal høres og musik siden er i dag meget varieret, hvilket Kertemindefolkene øjensynligt ikke har opdaget. Dog, indrømmede Jan Lindhardt, kunne enkelte led i gudstjenesten godt debatteres og fornyes.

Derefter meldte Kaj Bollmanns sig på scenen og mente i replik til Jan Lindhardt, at det er let at sige, at andre er dumme og mente i øvrigt, at der var en kirkelig selvtilstrækkelighed over Jan Lindhardts synspunkter. Kaj Bollmann mente, at man skulle lytte til, hvad der bliver sagt og forsøge at give et svar. Dette blev fulgt op i den næste debattørs indlæg, der mente, at udsagnene fra Kerteminde ikke er få uvidende idioters mening, men disse udsagn deles af 90% af folkekirkens medlemmer. Han efterlyste endvidere kateket-gudstjenester.

Næste indlæg ville, at man skulle se på Multimediegruppens rapport og spurgte i øvrigt om ikke Jan Lindhardt var sarkastisk? Jan Lindhardt svarede så Kaj Bollmann, at det ikke var gyldne sandheder fra Kerteminde, men at kirken selvfølgelig skulle bruge udsagnene til at træffe de rigtige konklusioner. Jan Lindhardt tilsluttede sig tanken om kateket-gudstjenester og omtalte kirkeåret-for-begyndere-projektet i Roskilde. Han var i øvrigt ikke bekymret for den lave deltagelse i gudstjenesterne. Ryster man træet, falder frugten ned, sagde han og mente folk nok skal komme. Peter A. G. Nielsen sluttede med at sige, at der var for mange bønner i gudstjenesten og fortalte om sin søsters bryllup, hvor brudgommen mange gange fortalte, hvor meget han elsker sin kone, hvortil brudens far sagde: Er der noget galt? – Tingene kan siges for meget. Derfor hellere en bøn, der gik i bund end 7 strøget rundt i gudstjenesten.

Herved sluttede den lidt matte debat.

Ref. Søren Hermansen

Kirken i samfundet

Simon Kangas Larsen

"Kirkens sprog er som en der taler svensk i Danmark." Sådan oplever 18-årige Claus Christensen kirken. Citatet stammer ikke fra borgerhøringen i Kerteminde, men fra et interview med nogle unge i en opgave jeg har været med til at lave i forbindelse med min teologiske uddannelse om forholdet mellem de unge og folkekirken. Pointen i citatet er, at til husbehov kan de fleste af os sagtens forstå svensk og har en rimelig indsigt i svensk kultur og samfundsliv. Men samtidigt har vi en masse fordomme om vort svenske broderfolk, ligesom der er helt centrale ord og begreber i det svenske sprog, vi ikke forstår.

Sådan er forholdet også med kirken i samfundet. Kirkens sprog og udtryksformer er som svensk i en borgernes øre. Det er den klare tendens, der er at læse ud af referatet fra borgerhøringen i Kerteminde. Både i gruppen om "Kirken i samfundet" og også i mange af de øvrige grupper. Afstanden mellem kirken og borgerne er stor. Man forstår ikke hinandens sprog – eller med et citat fra borgerne i Kerteminde:

"Vi føler, at vi ved for lidt om gudstjenestens indhold. Folkekirken kommer for lidt i møde og er ikke god til at vise sin kerne i et direkte sprog"

Sammen med en række andre udsagn bliver det afsløret, at kirken på den ene side og borgere og samfund på den anden ikke er på bølgelængde. Kirken har med andre ord et imageproblem og identitetsproblem, da den opleves som stivnet og forstokket.

En kirke på det moderne samfunds præmisser

Den kirke der, bliver synlig for mig i de ideer, krav og ønsker borgerne har, er en kirke, på det moderne og komplekse samfunds præmisser.

Der findes mange forskellige beskrivelser af vort samfund i dag: Det er et informationssamfund, kommunikationssamfund, videnssamfund, et hyperkomplekst samfund osv.

Fælles for alle beskrivelserne er blandt andet, at

- individet er kommet i centrum – samtidig med, at man gerne vil være individuel i fællesskabet

- kommunikation er et nøglebegreb
- alting bliver større og hurtigere og kraftigere, blandt andet som en følge af en stadig stigende konkurrence om menneskers tid

Helt grundlæggende betyder det, at kirken er i konkurrence. Der er tale om en konkurrencesituation, hvor borgerne, menneskene i nutidens og fremtidens samfund, har masser af svarmuligheder på deres religiøse søgen samt på, hvad de skal bruge deres tid til.

Kirken skal finde sin rolle og opgave i det moderne og komplekse samfund. Det er en udfordring til kirkesynet, og det er på mange måder den vigtigste udfordring kirken står over for i dag. Den udfordring har kirken efter min mening ikke råd til at lade være med at forsøge at svare på.

At kirken er i konkurrence

- udfordrer kirkens sprog, kommunikation, identitet og image.
- udfordrer kirkens form (organisatorisk) og indhold (hvad skal vi forkynde til hvem og hvordan)
- og det udfordrer kirkens selvforståelse, hvilket blandt andet betyder, at kirken skal definere sine mål og beskrive sine opgaver i samfundet.

Kirkens kommunikation

Helt afgørende er som sagt kommunikationen. Det er det kit der er mellem mennesker, institutioner, organisationer og kulturer i samfundet. Kommunikation skal ske på modtagerens præmisser og ikke afsenderens, sådan som kirken og kirkens folk er mest vant til at tænke kommunikation i dag. Kommunikation er her tænkt meget bredt som den måde hvorpå det moderne menneske oplever kirken i samfundet: F.eks. som kirken som bygning, gudstjenesten liturgi, den kirkelige undervisning og kirken i den brede offentlighed især via medierne.

Derfor bør kirken have en kommunikationsstrategi, og den skal bruge kommunikationsformer på modtagernes præmisser, ligesom kirken skal arbejde med sin organisationsform.

Men det kræver både økonomiske, og måske endnu vigtigere ledelsesmæssige ressourcer. Nogen skal have et mandat til at gå i front og arbejde med kirken i det komplekse samfund, både hvad angår kirkens selvforståelse, organisation og kommunikation. Eller med andre ord: Kirken skal organiseres, så den kan indstille sig på konkurrencen i samfundet.

Ved Simon Kangas Larsen, cand.theol.

Karen Schousboe

Pilatus måtte i sin tid sande, at man ikke skal spørge folket om alt. En så banal erkendelse har imidlertid ikke afholdt Kirkeministeriet fra at iværksætte en borgerhøring blandt såkaldt almindelige danskere med henblik på at få deres rå og ubesmykkede holdning til folkekirken og dens viderværdigheder. Som i Jerusalem for knap 2000 år siden er der da også kommet et ganske interessant resultat ud af den demokratiske forespørgsel, selvom det er ganske klart, at resultatet næppe ender med at blive bifaldet alle steder blandt professionelle kirkefolk. Allerede nu har vi da også hørt en del sige med høj røst, at det eneste borgerhøringen demonstrerer er, at alle de, der har deltaget, ikke ved noget eller i hvert fald kun ganske lidt om den virkelighed, de så villigt har kommenteret. Lige lidt har det hjulpet. Ånden er sluppet ud af flasken. Ligesom Jesus blev henrettet af et uvidende blodberuset folk, er kirken til manges fortrydelse nu udleveret til spanking. Dommen er, om end helt uberettiget, ganske klar. Og ikke så lidt tankevækkende.

Indtrykket af borgerhøringen er nemlig temmelig entydig. Mest opbakning er der til det synspunkt, at præsterne udgør et problem. Deres uddannelse er utidssvarende og gør dem ud af stand til at kommunikere på ordentlig vis med almindelige mennesker og ind i den samtid, som de lever i, hedder det. Præsten skal i øjenhøjde og stille sig til rådighed for de forskelligartede ønsker, som folk naturligt har i forhold til

kirken. Det er derfor heller ikke så lidt præsten skal påtage sig lige fra sjælesorg til afholdelse af særgudstjenester på alle tider af døgnet. Samtidig skal præsten deltage aktivt i lokalsamfundet, blande sig i politik og etik samt være tilstede blandt almindelige mennesker. Vi kan så fnise af, at han – i borgerhøjringens øjne er præsten altid ”en han” – på samme tid skal være synlig, men ikke må bære sin dragt. I borgernes ønskekatalog tænkes der altså ikke praktisk, men derimod visionært. I denne fantasifulde verden kan alt lade sig gøre.

Borgerne forestiller sig derfor også en kirke, der er fysisk åben til alle tider og desuden kommer folk i møde. Der skal uophørligt lyde et hjerteligt ”velkommen” og spilles levende stemningsfuld musik. Folk skal kunne føle sig hjemme i kirken. Det indebærer bl.a. at nogle af borgerne helst ser at ritualer, dogmer, liturgier og sprog samt mere konkrete symboler bliver gået efter med en kraftig tættekam. Kort sagt: Mere kærlighed, kortere prædikener og ny musik.

Et helt centralt motiv er i den forbindelse, at panelet ubønhørligt gentager, at kirken skal blive bedre til at kommunikere sig ud til folk. Men vel at mærke på en bestemt måde. Det hedder nemlig, at kirkens formidling skal ske i et forståeligt og nærværende sprog i relation til nutidsmenneskets problemer, så det bliver legalt at drøfte religiøse emner åbent. Nøgleordet er her tydeligvis drøftelse, altså dialog. Folket vil i samtale med kirken, udveksle ord – have noget at skulle have sagt. Det mener al folket. Et mindretal er derudover af den opfattelse, at ikke alene skal folk kunne blande sig. De ønsker også, at det skal ske uden at de bliver dømt herfor, hverken her eller hisset på den sidste dag. Måske er det ikke alle, der går ind for reinkarnation, men kirken skal tydeligvis lære at forholde sig åbent og positivt overfor den slags forestillinger. Også i det næste liv. I hvert fald mener nogle af deltagerne, at al samtale om såvel dommedag som helvede skal afskaffes. Om dette er der dog tydeligvis ikke helt enighed. Men refleksionen, samtalen og dialogen samt selvbestemmelsen skal der ubetinget gives rum for. Det mener alle. Det fremgår da også tydeligt at dette netop er en af grundene til at præsten betragtes som en person, der ikke helt magter opgaven. Han prædiker for meget og lytter for lidt. Mener altså folkets repræsentanter.

Lad det være sagt med det samme. Der er ingen grund til at tro, at denne opfattelse ikke er almen. Selvfølgelig kan man møde rigtig mange mennesker derude, som ikke anstiller sig på den måde overfor hverken kirke eller præst. Før det første er der de 7-8%, der tilhører det egentlige kirkefolk her i landet, dvs. de aktive ”religiøse specialister”, der jævnlige slider kirkebænkene. Men de var netop pr. definition udelukkede fra at deltage som borgere i høringen, så det er jo ikke så mærkeligt, at deres synspunkter ikke er kommet til orde. Herudover må vi antage, at der også er et væsentligt antal tavse danskere, som egentlig er ganske tilfredse med kirken og dens præster. I hvert fald ved vi fra Gundelachs værdiundersøgelser, at knap 2/3 af danskerne faktisk har væsentlig tillid til folkekirken. Og at denne tillid har været massivt voksende i de sidste ti år.

Fra samme undersøgelse ved vi imidlertid også, at danskerne i de sidste 25 år er blevet stadig mere eftertænksomme i deres holdninger. I 1981 mente således kun 1/3 af danskerne, at man ikke umiddelbart skulle følge ”givne arbejdsinstrukser”. I 1999 var dette tal vokset til 2/3. Dette store nye flertal er af den opfattelse, at man for det første må være personligt overbevist om, at arbejdsinstrukserne er rigtige og endvidere at det for resten altid vil afhænge af situationen. Fra samme undersøgelse ved vi desuden, at baggrunden for at indtage denne mere refleksive, dvs. tænksomme, holdning er, at man er udstyret med en mere eller mindre langvarig uddannelse. Altså des mere viden, des større eftertænksomhed. Denne udvikling fra en traditionel til en mere refleksiv samfundsorden sættes da også i perspektiv af socialforskningsinstituttets nyeste levekårsundersøgelse, som kan berette, at mens det for 30 år siden kun var 10% af danskerne i alderen 40-49 år, der havde en enten kort, mellemlang eller videregående uddannelse, gælder det i dag at 36% af de 40- til 49-årige. Der er ingen tvivl om, at den væsentligste samfundsmæssige ændring har været, at folk gennemsnitligt er blevet meget bedre uddannede. Og endvidere, at dette naturligt nok har medført et krav om, at hver enkelt får mulighed for mere selvstændigt at tage stilling til livets store og små spørgsmål. I Danmark i det 21. århundrede er det blevet både et ønske og en pligt at kunne tænke selv. Det ses eksempelvis når vi er til lægen og vi på naturligste vis selv ønsker og også op-

fordres til at blive aktivt inddraget i beslutningsprocessen omkring vores behandling. Men det ses også i borgerhøringens centrale udmelding; at kirken skal åbne sig op for denne dialog. Der skal være en større lydhørhed overfor folks krav om at kunne vælge "anderledes" musik og sang til begravelser. Der skal være mulighed for frit at kunne vælge tidspunktet og stedet for afviklingen af de kirkelige handlinger. Og præsten skal stå til rådighed, når refleksionen bliver for knudret og svarene ikke lige flyder så nemt, når vi som mennesker har ondt i sjælen. Kort sagt: Ind med Kim Larsen og sjælesorg, ud med trosbekendelse, dogmer og dom. Sådan mener i hvert fald tydeligt en del af de adspurgte borgere.

Men også netop kun en del. Fuld opbakning til de mere radikale reformatoriske og revolutionerende ønsker synes der trods alt ikke at være blandt alle de adspurgte. De fleste af deltagerne indtager hellere en mere afbalanceret holdning, der givetvis er affødt af deres egne erfaringer med at leve dette nye reflekterede liv. De siger nemlig som så: Det ville være ønskeligt, hvis vi vidste meget mere om kirke og religion. Ikke mindst fremgår det flere gange af rapporten, at flertallet af borgerne er optagede af at få iværksat bibelstudiekredse og undervisningsforløb. Der er da heller ikke tvivl om, at kirken i de senere år har fejret nogle af sine største succeser ved netop at etablere kirkehøjskoler, bibelmarathoner og teologisk voksenuddannelse under folkeuniversitetet. Det er der faktisk meget brede ønsker om, og det afspejles da også tydeligt i borgerhøringen. For at kunne tage stilling, må man jo vide meget mere. Det er en erkendelse senmoderne refleksive mennesker naturligvis må komme frem til.

Der er altså en sult, som ikke er stilnet. Om Evangeliet, kirken og dens historie vil de alle gerne vide meget mere. Ellers kan de jo ikke tænksomt tage selvstændig stilling, siger de mange. Er det så skræmmende? Vel egentlig ikke. Men det er en stor og uforløst opgave, som kirken hurtigst mulig må blive bedre rustet til at løfte. Det paradoksale er jo nemlig, at den store indsats, som kirken allerede gør, synes at være undgået en væsentlig del af de deltagende borgeres opmærksomhed. De ved simpelthen ikke hvad der foregår "nede i kirken". Det får dem derfor også til at skyde med alt for skarpt efter kirkens offentlige ansigt udadtil, nemlig præsten. Sandt er det jo vel, at hvis borgerne havde bekendtgjort sig med hvad der egentlig foregår henne om hjørnet i deres kirke, så ville alle fordommene og uvidenheden ikke være så massiv.

Hvad er da problemet? Vel ikke andet, end at der mangler en massiv fagligt veluddannet arbejdskraft i kirken. Efterspørgslen er der, interessen er levende, men kræfterne slår ikke til. Kort sagt: Vi skal have fordoblet antallet af præster inden for de næste tyve år.

Ved Karen Schousboe, etnolog og forfatter

Præsten og vi andre

Helene Dam

Kommunikation er det ord, der er blevet nævnt flest gange ved Kirkeministeriets konference om fremtiden for folkekirken. Kommunikation samt uddannelsen af præster er det overordnede punkt for det 5. tema fra borgerhøringen i Kerteminde, temaet "Præsten og vi andre". Meldingerne er, at folkekirken er i en kommunikationskrise. Jeg tror desværre ikke, det gælder folkekirken alene, men samfundet som helhed. Hvor stort antallet af mobiltelefoner end har vokset sig til, og hvor meget it-kommunikationen end har udviklet sig, betyder det ikke nødvendigvis en bedre kommunikation. Tværtimod synes samfundet at lide under en tiltagende sproglig forarmelse. Det er i høj grad også et problem for en kirke, hvor sandheden ikke er gemt bag sproget men i sproget. Jomfrufødslen er upassende meddeles det fra Kerteminde under temaet "Eksistens". Det er synd, for det er et billede, der radikalt fortæller os, at øret er en meget væsentlig indgang til menneskets krop, når der skal skabes liv. Det er den indgang Gud bruger, og hans ord er sæd. Selv om vi fik at vide, at der rent faktisk var sket et naturvidenskabeligt mirakel med jomfru Maria, så er det i og for sig ligegyldigt i forhold til den langt større meddelelse billedet giver os, at Gud bogstaveligt talt magter at skabe liv, gennem det han siger til os. Sproget kan mere end at henvise til virkeligheden, sproget kan skabe virkeligheden.

Mundtligheden i kirken

Når Gud skaber liv gennem menneskets øre, må den mundtlige udtryksform selvfølgelig i ganske særlig grad tilgodeses i kirken. Gudstjenestens udtryksform er også mundtlig. Eller er den? Jeg tror, at et af gudstjenestens største problemer er, at den ikke i tilstrækkelig grad fungerer på mundtlighedens præmisser. I samtalen menneske og menneske imellem mærker vi bevidst eller ubevidst, hvilke krav mundtligheden stiller, for at samtalen skal lykkes. Vi mærker det på stemmens klang og intonation, på kroppens sprog, der både kan afvise eller åbne for en dialog og på lyset i øjnene, der tilkendegiver interesse. Vi mærker det på den andens engagement i samtalen, både i hans eller hendes evne til at lytte og i hans eller hendes mod til at give noget af sig selv. Prædikenen adskiller sig på denne måde ikke fra den gode samtale. Den præst, der tør være til stede i situationen, kan udmærket godt lytte sig frem til, hvad der sker hos de tilhørere han eller hun taler til. Det er bl.a. en af grundene til at en tale/prædiken kun eksisterer i situationen. Engagementet i det man har på hjerte, viser sig både gennem kropssproget, glimt i øjet, den levende mimik og stemmens udtrykskraft. Det har i høj grad også betydning at inddrage sig selv som prædikant (det tidligere prædikenideal – aldrig at inddrage sig selv – bør tages op til revision). Det handler ikke om at være privat, men om at tale personligt. Det private er uinteressant, hvorimod det personlige ofte er forbavsende alment.

At prædike med eller uden manuskript

Der er for tiden en tro på, at mundtligheden sikres blot man taler uden manuskript. Men det løser ikke problemet at smide manuskriptet, måske tværtimod. Både kirkerummets akustik og prædikenens begrænsede tidshorisont på omkring 10 til 15 minutter kræver en koncentreret mundtlighed. Den præcise formulering, det slående billede, fokus på emnet og nærværende eksemplificeringer kommer ikke som sendt fra himlen i det øjeblik, præsten betræder prædikestolen. Det er ikke nok forinden at have tænkt over, hvad man vil sige, ej heller at skrive det ned med nogle få stikord. Intet kræver så meget forarbejde som den formulering, der enkelt og ligetil taler ind i situationen. Luthers yndlingsretoriker, Quintilian, holdt hårdnakket fast ved, at ingen bliver en god taler udenom skriften. Paradoksalt nok skal man slibe sit sprog godt og grundigt af på skriften, for at det kan fremstå så mundtligt og så vedkommende som muligt.

Dialogen frem for monologen

Der er fra borgerhøringen et ønske om dialog. Jeg ved ikke, om man hermed ligefrem ønsker prædikenen som monolog helt ud af gudstjenesten. Det ville være en meget stor skam. For det første er en vellykket monolog altid dialogisk af natur. Det vil sige, at tilhørerne hele tiden er medtænkt i både indhold og formuleringer. For det andet har monologen en væsentlig funktion i vort samfund. Den giver ord og mund til det, der kan være vanskeligt at sidde og tale sammen om. Der findes lidelse, der gør mennesker stumme. En sådan stumhed kan gøre mennesker apatiske og sætte dem udenfor samfundet. Ikke mindst i sådanne situationer kan monologen samle mennesker og give dem fødder og ben at stå og gå på igen, så de kan komme videre i det samfund, de er en del af. En af kirkens funktioner er også at være det stumme menneskes mund. Da den tragiske ulykke ramte Roskilde festivalen, var det ikke uden betydning, at en præst kunne give ord til den ordløse menneskemængde. Det siger noget om, hvor stor en styrke monologen har. Det er ikke alt, vi blot kan tale os til rette om. Prædikenen forstås, specielt inden for visse teologiske retninger, som kerygmaet, der skal udråbes hver søndag. Ordet kerygma er græsk, det betyder budskab. En af prædikenens vigtige funktioner er at skabe håb, selv i håbløsheden. Det er ikke noget, man kan nå til enighed om, ved at drøfte sig frem til det.

Præsten og medierne

En talers troværdighed er ikke kun afhængig af de øjeblikke, taleren står på talerstolen. Taleren skal også være troværdig, når man møder ham eller hende neden for talerstolen. I retorikken arbejder man med et begreb, der kaldes talerens ethos. Forenklet sagt handler ethos netop om troværdighed. Kravene til ethos

er bl.a. at ville folk det godt, at være interesseret i deres liv og være et klogt menneske. Ikke blot intelligent, men netop klog i betydningen klog på livet og klog på livet med hinanden. Borgerhøringen beder om, at præsterne skal møde mennesker i øjenhøjde og være synlige. En anden måde at udtrykke det på, som ethos handler om.

En af de måder hvorpå præsten kan møde mennesker i øjenhøjde og vise interesse for dem og det samfund, som både præsten og vi andre er fælles om at leve i, er i medierne. Her er der også mulighed for at møde de såkaldt kirkefremmede. Lad os få flere kloge præster frem i medierne. Det kan ikke være rigtigt, at pressens præster i langt overvejende grad, for blot at nævne nogle enkelte, består af folk som bl.a. Suzanne Brøgger, Carsten Jensen og Jesper Hoffmeyer.

Kirken kan ikke leve med, at den i borgerhøringen bliver beskyldt for at være fordømmende. Et så ukristeligt billede af kirken må dementeres. Man behøver ikke at nævne Gud og Kristus, hver gang man udtaler sig til medierne, men i højere grad gøre rede for Jesu budskab, som det der ikke er normgivende, men derimod er normbefriende. Ikke for at opløse samfundet, men for at gøre det til et samfund, hvor vi kan leve side om side med hinanden i stedet for at ville hinanden til livs.

Uddannelse

På spørgsmålet om hvorvidt præsternes uddannelse er tidssvarende, svarer 48 ud af de 84 tilstedeværende på borgerhøringen i Kerteminde et nej. Ingen af de andre udfordringer får så markant en tilkendegivelse. Kun udfordringen; "at formidle budskabet på en mere tidssvarende måde" får en næsten lige så stor tilkendegivelse fra plenum, nemlig 44 stemmer.

Her må man gå ud fra, at der er en sammenhæng. Når budskabet ikke formidles bedre, må der være noget galt med præstens uddannelse og specielt præstens efteruddannelse. Teologien skal bevares, udtrykker borgerhøringen, og det er da glædeligt. Mere problematisk er det derimod, når man mener, at efteruddannelsen udelukkende skal koncentrere sig om kurser i kommunikation, psykologi, pædagogik og performance. Jeg er bange for, at det udtrykker den grundlæggende misforståelse i samfundet i dag, at først bliver man specialist, og derefter lærer man så at formidle sit speciale. Men sådan er det ikke. Teologien og formidlingen af teologien kan ikke adskilles. Form og indhold kan ikke adskilles. I øvrigt udvikler teologien sig også hastigt i øjeblikket, også i den måde teologiske forskere sprogligt formulerer den på. Teologi er en videnskab, der i ganske særlig grad ikke blot beskæftiger sig med Ordet, men også med ord.

Kirken er i gang med at imødekomme mange af de ønsker og nye idéer borgerhøringen i Kerteminde er fremkommet med. På pastoralseminarierne, på efteruddannelsen og på Folkekirkens Pædagogiske Institut i Løgumkloster.

Mange stifter har allerede et formidlingscenter, bl.a. har Københavns stift netop i disse dage oprettet et infocenter. Københavns stift har tillige gennem Københavns Stiftscentral taget udfordringen om efteruddannelse op ved at tilbyde kurser i lokalområdet til stiftets præster. Kurser hvor både teologi og formidling sammentænkes.

Der er grund til at sige tak for, at Kirkeministeriet har foranstaltet denne borgerhøring. Men vi håber også på, at ministeriet tager borgerhøringen alvorligt, så det konkret, og dermed også økonomisk, vil gøre alt for at styrke den pastorale uddannelse og efteruddannelse. Kirken bør om noget være det sted, hvor kommunikationen ikke er i krise, da den bygger på ord, der har så megen kraft i sig, at de kan gøre selv en jomfru frugtsommelig.

Ved Helene Dam, stiftspræst, Københavns stift

Gitte Lindermann

I 1943 blev min far døbt i Vadum sogn i Vendsyssel. Da min farmor og farfar talte med præsten om barnedåben og fortalte, at drengens navn skulle være FINN, så min farmor at præsten stavede FIND med D.

Hun vovede dog at spørge præsten, om ikke man skulle stave Finn uden D. Præstens svar var: "Find staves med D"! Og som min farmor altid har sagt – en præst siger man jo ikke imod!

Denne historie kom straks i mine tanker, da jeg så temaet "præsten og vi andre". Borgerne kommer frem til:

"Kommunikation: ...præsten er for fjern, for scenevant i kirken og for mediesky..."

I kirken foregår der direkte brugerrettede opgaver såsom dåben, konfirmationen, bryllupper, begravelser, almindelige gudstjenester osv. Og disse begivenheder er for mange livets skelsættende øjeblikke, og her vil jeg mene, at det er godt, at præsten er scenevant i kirken – eller kaldt det bare en leder. For at rumme disse begivenheder kræver det professionalismisme. At rumme sorgen ved begravelser, at finde mening med meningsløsheden, at finde håb i håbløsheden og at udvise både nærhed og distance er ikke noget man bare gør.

I løbet af 2001 blev der samlet empiri ind til Magtudredningens undersøgelse. "På sporet af en offentlig identitet – værdier i stat, amter og kommuner. Her var jeg af Magtudredningen ansat som forskningsassistent, ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet år 2000.

Empirien er indsamlet i samarbejde med professor Torben Beck Jørgensen, Københavns Universitet.

I denne undersøgelse fortæller en præst: *"...jeg hører fra bedemændene og kordegnene, at begravelser uden en præst kan være en mærkelig affære. Folk står famlende og ved ikke, hvem der siger ordene – det kan være pinligt... En bedemand fortæller at en person havde stået og sagt 'men han var nu en guttermand' af ren og skær nervøsitet. Præsten er jo professionel, så folk kan finde trøst, fred og hjælpe de efterladte med sorgen efter begravelsen."*

Jeg vil give borgerne ret i, at visse dele af kirken er mediesky. Her tænker jeg på kirkens arbejdsgivere: Menighedsrådene. Meget sjældent lufter de deres visioner som arbejdsgivere. Det er en meget tavs forsamling i pressen. Jeg tror, det er de mest tavse arbejdsgivere i dette land.

Derimod ser jeg en dagspresse, som er fyldt med artikler skrevet af præster og biskopper. Her blomstrer debatten i fuld flor. Denne gruppe er enige om en ting, at være uenige – ja, lige så uenige som man vi forvente to forskellige fodboldfan fra FCK og Brøndby – og fragmenteret i næsten alle sager der vedrører den danske folkekirke. Præsterne og biskopperne er ej heller mediesky, når bare man kan rette sit skyts mod kirkeminister Tove Fergo. Uha... Når Fergo frisk fra fad kommer med forslag til ændringer, bliver det mødt med konstant jammer. Forandringer får ikke kinamands chance...

Det andet tema borgerne kommer frem til er:

"Det skal være folkets og ikke præstens kirke. Ideer: ...nemmere at få en præst afskediget, ...oprettelse af en presseafdeling og ...udfarende i forhold til medierne."

Til dette tema får jeg lyst til at lege "Rasmus-modsat" og spørge om vi da ikke har ligestilling! Hvor skal det være nemmere at få en præst afskediget, har præsten den samme mulighed for menigheden. Kan præsten afskedige sit menighedsråd eller sin menighed? Når jeg underviser inde på universitetet vil de studerende gerne evaluere deres undervisere – og det er også fint. Men har jeg som underviser mulighed for at evaluere mine studerende på lige fod. Her halter ligestillingen.

Jeg vil give borgerne ret i, at kirken har brug for professionelle folk – både til kommunikation, administration og drift. Kirken er den eneste offentlige organisation hvor personalet ikke refererer til en samlet ledelse. I vores undersøgelse omtaler lægerne og bibliotekarerne deres samarbejde med forvaltningen. Denne deling er naturligt i den offentlige sektor. Driften af hospitalet og biblioteket er ledet af forvaltningen, men i kirken er der man en frivillig organisation – menighedsrådet, til at være arbejdsgiver for kirkens personale – med undtagelse af præsten. Efter undersøgelsen rejser vi spørgsmålet – er menighedsrådet kompetent til at varetage personalesager, budgettering, juridisk sagsbehandling mm. Vi un-

drer os over, at man ikke for længst har adskilt ledelse og administration. Vi mener, at kirkens medarbejdere kunne koncentrere sig om den kirkelige indholdsmæssige ledelse og så lade en administrativ enhed varetage driften.

I vores undersøgelse fortæller en præst til os: "Folkekirken er den eneste statsinstitution som er styret af amatører. Ingen er uddannet til det."

I øvrigt... Hvor mange af jer der er til stede i dag, kunne forestille sig, at jeres øverste arbejdsgivere var en frivillig organisation... nu hører jeg straks stemmer i baggrunden, der summer... hvor er min retssikkerhed...

"Er præstens uddannelse tilsvarende? NEJ!... Samfundet accelererer hurtigere end præsterne..."

Her kunne jeg godt tænke mig at problematisere lidt over begrebet – forventninger. Har vi som medlemmer af folkekirken andre forventninger til præsterne end præsterne har til os. I kataloget fra Kerteminde fremsætter borgerne, at de gerne vil bibeholde teologien, men her tror jeg måske de forventer noget helt andet. For der bliver fremhævet at præsten skal være den rette sjælesørger, have den rette performance og benytte "vores sprogbrug". Kan vi som medlemmer af folkekirke forvente alt dette – det er mange kompetencer vi efterlyser.

Her kan man også vende sagen om og spørge: Er det ikke kirkens drift og administration der er i slowmotion – præsterne accelerer måske bare i en anden retning end os medlemmer af folkekirken.

"Er afstanden mellem præst og menighed for stor? JA!... Nutidens dansker vil ikke lytte men diskutere/debatere..."

Dette tema vil jeg give borgerne ret – at afstanden mellem præst og menighed er for stor. Her ville jeg også have ønsket, at min farmor og farfar havde diskuteret lidt mere med præsten! For denne historie har jeg fået fortalt uendelige mange gange af min farmor, og det er jo tegn på at oplevelsen har gjort indtryk på hende og mødet med præsten har sat sine spor.

Men lad os tage situationen i 2002 – husker vi medlemmer at stille krav til vores præst? Jeg tvivler.

Undersøgelser har det nogle gange med at rejse flere spørgsmål end de besvarer, og det er tilfældet hos os. Vi undrer os over hvorfor sognestrukturen er bevaret, når vi ellers som borger krydser grænser som aldrig før. Vi har fået frit sygehusvalg, frit bibliotekvalg, frit skolevalg, frit valg mellem offentlig eller privat hjemmehjælp, men hvad er blevet frit i folkekirken? Hvad kan vi som medlemmer i den danske folkekirke vælge? I andre dele af den offentlige sektor får vi bekræftet bevægelse og grænseoverskridelse. Bibliotekets lånere kommer fra nær og fjern, og mødes i det virtuelle rum – cyberspace – og er ikke længere bundet af deres kommunegrænse. Planlagte operationer på hospitalet og specialafdelingerne rykker længere væk fra bopælen. Og sådan er det mange steder. Men kirken? Har kirken behov for at bevare denne – meget gamle – struktur? Eller har sognestrukturen kun til formål at afgrænse kirkens administrative opgaver? Eller er sognene dér, hvor de nu ligger, fordi der ligger en kirke?

Vi ved alle, at grænser og territorier er socialkonstruerede – det er noget vi mennesker har konstrueret. Det er ikke givet på forhånd. Men kirken har åbenbart behov for at være en del af noget. Men hvad skal kirken dog bruge sine sogne og menighedsråd til? Holder kirken krampagtigt på sine territorier?

Vi undrer os over at se det misforhold mellem befolkningens livsformer og den traditionelle sognestruktur. De andre offentlige organisationer vi har besøgt – specielt biblioteket og hospitalet tilpasser sig efter, at befolkningen ikke indretter sig efter snævre geografiske grænser. Hvorfor tager folkekirken ikke nutidens mobilitet alvorligt og indretter – ét sogn i Danmark. Er der behov for 2.200 sogne? Danmark er vel ikke større, end der burde være ét sogn. Sognet svarer ikke til borgernes livsverden. Sognet spiller ingen rolle.

Mærkeligt at strukturkommissionen ikke har inddraget sognestrukturer i det nye administrative landskab.

Mennesker mødes uafhængigt af en geografisk grænse – og her må kirken til at tænke nye fællesskaber, for hvis sognet er det, der binder præsten og det enkelte individ sammen bliver afstanden langt større i fremtiden.

Ved Gitte Lindermann, cand.scient.pol., ekstern lektor Institut for Statskundskab

Referat

Også dette tema var i den efterfølgende drøftelse præget af modsatrettede ønsker til præsten om både at være nær og varm, og alligevel også med en professionel distance, som sætter præsten i stand til at "lede" folk i livets afgørende øjeblikke ved kirkelige handlinger, gudstjenester og i sjælesorg. Borgerhøringen ønskede en mere dialogisk præst, mens "præsten og vi andre" gav udtryk for, at de største budskaber bliver båret af monologen (som eks. blev nævnt Martin Luther Kings og John F. Kennedys taler). Men for at monologen skal bære budskabet igennem, må præsten være troværdig både i gudstjeneste og hverdag.

Præsten skal ikke blot præsentere sit budskab, men repræsentere budskabet.

Det er også et håndværk at være præst og prædikant. Derfor skal uddannelse og efteruddannelse styrkes. Menighedsråd og menighed skal turde stille krav til præsten som en professionel person. Samtidig skal menighedsrådene så også stille krav til sig selv om at være gode medspillere for præsten! Og ikke bare som folk flest være "forbrugerorienteret" og kræve frit valg på alle hylder.

Præster siges at være mediesky, men det er ikke tilfældet, idet man næsten hver dag i medierne møder præster. Snarere er det menighedsrådene, der er mediesky! Hvad der er mærkeligt, når de dog hører til landets største arbejdsgivere! I samtalen beklagedes en væren-på-vagt-holdning præst og menighedsråd imellem, som man burde kunne komme ud over. Det kan man så nok bedst, hvis der ikke er noget overordnings-underordningsforhold dem imellem (en bordkommentar, som ikke nåede at komme til mikrofonen!).

Spørgsmålet blev stillet: Skal der flere professionelle administratorer ind i folkekirken – også lokalt og regionalt – til at udnytte ressourcerne bedre og frigøre de allerede tilstedeværende kræfter til kirkens "kerneydelse"? Ikke umiddelbart, lyder det fra menighedsrådene, da det er "deres" domæne og styringsredskaber i deres muligheder for at påvirke og øve deres indflydelse i sognene.

Et stort problem i mødet mellem forkyndelse og folk, mellem "præsten og vi andre", er den sproglige forarmelse, som råder blandt folk om kirkens anliggende. Kirke-skole samarbejdet kan være en af vejene til at overvinde dette problem fra begge sider (både fra kirkens/præstens og folkets).

Folk har modsat rettede forventninger til præsten. Hvad kan folket med rette stille krav om? Ja her kunne præsteløftet med god mening have været citeret, lød det omkring et bord, men det tillod tiden så heller ikke...

Ref. Thomas Kristensen

Teknologirådet

Antonigade 4
1106 København K

Telefon 33 32 05 03
Telefax 33 91 05 09

tekno@tekno.dk
www.tekno.dk

Giro 8 51 07 68

Teknologirådet har til opgave at:

fremme
teknologidebatten

vurdere teknologiens
muligheder og konsekvenser

rådgive folketinget
og regeringen